

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการ โรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาจีนในหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร บทความ หลักการ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ความหมายการจัดการ
 - 2.1.1 แนวคิด ทฤษฎี
 - 2.1.2 หลักการ ความหมายของการจัดการ
- 2.2 ความสำคัญ ความหมายการจัดการโรงเรียน
- 2.3 ขอบข่ายงานในการจัดการโรงเรียน
 - 2.3.1 การจัดการด้านวิชาการ
 - 2.3.2 การจัดการด้านงบประมาณ
 - 2.3.3 การจัดการด้านบริหารงานบุคคล
 - 2.3.4 การจัดการด้านบริหารทั่วไป
- 2.4 การจัดการสอนภาษาจีนในประเทศไทย
 - 2.4.1 ประวัติความเป็นมาของการสอนภาษาจีนในประเทศไทย
 - 2.4.2 ความสำคัญของภาษาจีนในสังคม
 - 2.4.3 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีน
 - 2.4.4 สภาพโรงเรียนเอกชนที่จัดการเรียนการสอนภาษาจีนในหลักสูตร
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ความหมายการจัดการ

2.1.1 แนวคิด ทฤษฎี

แนวความคิดการจัดการของบุคคลสำคัญ เช่น Henri Fayol ,Oliver Sheldon และJames D.Mooney (www.ripb.ac.th : n.d.) เป็นแนวคิดที่มองการจัดการว่าเป็นกระบวนการทำงานโดยอาศัยบุคคลอื่นมีการดำเนินการเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในองค์การ

Henri Fayol นักอุตสาหกรรมชาวฝรั่งเศสมีแนวคิดว่างานการจัดการนั้นเกี่ยวข้องกับกิจกรรม 5 ประการดังนี้คือ วางแผน(plan) จัดระบบ (organize) สั่งการ (command) ประสานงาน (coordinate) และควบคุม (control) และเป็นผู้กำหนดหลักการจัดการ โดยพิจารณาจากองค์ประกอบต่างๆ ที่จะทำให้การจัดการประสบความสำเร็จ 14 ประการ ประกอบด้วย

1. การแบ่งงานทำ (Division of work) เน้นให้มีการแบ่งงานกันทำตามความถนัดและความสามารถของสมาชิกในองค์การ

2. อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) การมอบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้กับสมาชิกในองค์การควรจะมีลักษณะควบคู่กัน ควรคำนึงความพอเหมาะที่จะทำให้งานนั้นประสบผลสำเร็จ

3. ระเบียบวินัย (Discipline) หมายถึง การเคารพในข้อตกลง การเชื่อฟังและปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนขององค์การ มีข้อตกลงที่ชัดเจนยุติธรรม มีการลงโทษอย่างยุติธรรมเสมอ

4. เอกภาพในการบังคับบัญชา (Unity of Command) หลักการนี้เน้นอย่างเดี่ยว คือ ผู้ใต้บังคับบัญชาคนหนึ่งควรรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงผู้เดียว สายบังคับบัญชาจะมีลักษณะเป็นทอด ๆ ไป แต่ละคนจะรู้ว่าใครคือ เจ้านายของตน

5. เอกภาพในการอำนวยการ (Unity of Direction) เป็นการดำเนินงานที่มีจุดมุ่งหมายเหมือนกันเข้าเป็นกลุ่มเดียวกันให้อยู่ภายใต้การดูแลของผู้บังคับบัญชาคนเดียว (One-head one plan)

6. ประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นรองจากประโยชน์ส่วนรวม (Subordination of Individual Interests to the General Interests) หลักการนี้มุ่งให้เกิดความปรองดองและประสานผลประโยชน์ในกรณีที่มีการขัดแย้งระหว่างบุคคลกับองค์การ องค์การจะได้รับการพิจารณาและให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกส่วนบุคคลมีความสำคัญรองลงมา

7. ค่าตอบแทน (Remuneration) ลูกจ้างควรได้รับผลตอบแทนจากการทำงานให้แก่องค์กร การให้ค่าตอบแทนนี้ควรคำนึงถึงหลักความเหมาะสมและยุติธรรมให้เกิดความพอใจทั้งลูกจ้างและนายจ้าง

8. การรวมอำนาจ (Centralization) การรวมอำนาจหมายถึงการที่ผู้ได้บังคับบัญชาทุกระดับต้องฟังคำสั่งผู้บริหารเพียงคนเดียว Fayol ได้เน้นความเหมาะสมกับสถานการณ์ กรณีธุรกิจเล็ก ๆ ผู้จัดการสั่งตรงมายังลูกน้อง จัดว่าเป็นการรวมอำนาจแบบสมบูรณ์

9. การจัดสายบังคับบัญชา (Scalar Chain) เป็นการจัดสายบังคับบัญชาจากระดับสูงสุดไปสู่ระดับต่ำสุดและในสายของอำนาจหน้าที่ต้องมีการเชื่อมโยงด้านการติดต่อสื่อสารเพื่อให้งานไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

10. คำสั่ง (Order) การจัดการที่ดีควรมีคำสั่งเป็นหลักฐานเพื่อให้คนงานได้ปฏิบัติตามถูกต้อง

11. ความเสมอภาค (Equity) คือ การปฏิบัติต่อผู้ได้บังคับบัญชาอย่างยุติธรรม ความเสมอภาคเป็นการผสมระหว่างความเมตตาและความยุติธรรมจะทำให้ลูกน้องมีความเคารพเชื่อถือในผู้บังคับบัญชา

12. ความมั่นคงในการทำงาน (Stability of tenure) Fayol ได้เน้นให้เห็นว่างานที่ลูกน้องทำต้องใช้เวลาการเรียนรู้ ฉะนั้นไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายงานบ่อย เพราะจะทำให้คนงานรู้สึกตนว่าไม่มีความมั่นคงเพราะขาดความสามารถในการทำงานนั้นๆ

13. ความคิดริเริ่ม (Initiative) Fayol ต้องการให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และริเริ่มต่อการปฏิบัติงาน และลูกจ้างจะเกิดความพอใจเมื่อได้มีส่วนแสดงความคิดเห็นและเป็นการสร้างความมั่นคงแก่องค์กรสร้างความสัมพันธ์กัน

14. ความสามัคคี (Esprit de corps or Union is strength) การมีมนุษยสัมพันธ์ในองค์กรก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันไปสู่ความสำเร็จขององค์กร ฉะนั้นผู้ริเริ่มควรได้สนับสนุนให้บุคคลในองค์กรสร้างความสัมพันธ์

Oliver Sheldon ได้เขียนปรัชญาของการจัดการ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดของเขาในการพยายามชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างการจัดการและการบริหาร นอกจากนี้ได้รับแนวความคิดด้านจริยสังคมเข้ามาผสมกับการจัดการแบบวิทยาศาสตร์เขาได้กระตุ้นให้องค์กร

ทางธุรกิจจำหน่ายสินค้าควบคู่กับการบริการด้วยและได้เสนอว่าหลักการจัดการทางอุตสาหกรรมที่ดีจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการบริการเพื่อสังคม

James D. Mooney ใช้หลัก 3 ประการในการจัดองค์การได้แก่ 1) หลักการประสานงาน (The Principle of Coordination) 2) หลักการจัดสายบังคับบัญชา (The Scalar Principle) 3) หลักการกำหนดหน้าที่ (The Functional Principle) ซึ่ง Mooney ได้กล่าวว่าหลักทั้ง 3 ประการนี้เป็นหลักการร่วมของทุกองค์การ

นอกจากนี้ยังมี ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากร เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับการจัดการองค์การให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนี้

ทฤษฎี x และ ทฤษฎี y ของ McGregor (อ้างถึงใน บรรยงค์ โคจินดา: 2545, 72-73) ได้สรุปไว้ว่าไม่มีใครใครอยากทำงานหรือต้องการทำงานมากกว่าที่ตนเองจำเป็นต้องทำและไม่ต้องต้องการความรับผิดชอบมากกว่าที่จำเป็นต้องมี ผลคือ ทำให้เกิดการสั่งงานอย่างเฉียบขาด ติดตามผลงานอย่างเข้มงวดกวดขัน ผู้ปฏิบัติต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด การเสนอความเห็นและการปรึกษาหารือทำได้ยาก ส่วนทฤษฎี y กล่าวว่าทุกคนมีหน้าที่การงานและความรับผิดชอบต่างระดับกัน จะต้องทำงานในหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด ได้ผลงานที่ดีและเป็นที่พอใจ คือพอใจในงานเมื่องานสำเร็จแล้วสุขใจ ผลก็คือ การสั่งงานและความเข้มงวดกวดขันกลายเป็นสิ่งไม่จำเป็นทุกคนในองค์การจะถูกฝ่ายบริหารมองในแง่ดี แต่มีบางคนที่บกพร่องและไม่พยายามปรับตัว อาจต้องใช้ทฤษฎี x

ทฤษฎี z ของ โออุชิ (อ้างถึงใน บรรยงค์ โคจินดา, 2545: 74) ได้จากการสังเคราะห์มาจากการทำงานแบบญี่ปุ่น สรุปไว้ว่า การจัดการที่ทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติงานไว้วางใจกัน ต่างฝ่ายต่างยอมรับนับถือความคิดกันและกัน ตัดสินใจร่วมกันในการวางแผน การดำเนินงานและติดตามงานประเมินผลงานอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยเชื่อว่าความชำนาญงานเป็นสิ่งที่ฝึกฝนได้ จากการร่วมงานกันตลอดไป ลักษณะการทำงานมีความคล่องตัวสูง และให้โอกาสคนทำงานปรับตัวอย่างกว้างขวาง ทำให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์

จากแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมา เป็นเรื่องสำคัญที่ควรศึกษาเนื่องจากปัจจุบันบุคลากรทุกคนที่อยู่ในองค์การไม่ว่าจะเป็นองค์การประเภทใด ต่างก็มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยแบ่งงานกันทำให้เหมาะสม จึงจำเป็นต้องใช้การจัดการเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดการระดมความคิดในการทำงานและใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อให้งานนั้นเกิดผลสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้ปฏิบัติงานหรือหัวหน้าหน่วยงานจึงต้องศึกษาเรียนรู้หลักการจัดการ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับประเภทขององค์การนั้น ๆ ตามความแตกต่างกันทั้งในส่วน of ทรัพยากร บุคลากร และเป้าหมาย

ขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การทางการศึกษา การจัดการสถานศึกษา และการจัดการโรงเรียน มีเป้าหมายอยู่ที่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน ดังนั้น การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการด้านการจัดการ จึงเป็นสิ่งสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งในการนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติ เนื่องจากโรงเรียนจะมีประสิทธิผลเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการจัดการโรงเรียนนั้น ๆ

2.1.2 หลักการ ความหมายการจัดการ

โอลิเวอร์ เชลดอน (อ้างใน บรรยงค์ โตจินดา, 2545:52) ได้เสนอหลักการจัดการองค์กร โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) การบริหาร ได้แก่การกำหนดนโยบาย การประสานหน้าที่ต่าง ๆ 2) การจัดการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมาย และ 3) การจัดองค์กร โดยกระบวนการประสานงานระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่มความร่วมมือให้หน่วยงานที่มีหน้าที่เรื่องนี้โดยเฉพาะ

ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร (2547:2-3) ได้กล่าวถึง หลักการจัดการที่จะต้องประกอบด้วย คนตั้งแต่ สองคนขึ้นไปร่วมกันทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยมีผู้บริหารเป็นผู้ที่ประสานทรัพยากรต่างๆ ด้วยวิธีการต่างๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด การจัดการองค์กร ไม่ว่าจะมิขนาดใดก็ตาม ต้องมีระบบงานที่ดีจึงจะประสานงานหน้าที่ต่างๆ ได้ และติดตามผลจนปรากฏความสำเร็จตามที่ต้องการ ดังนั้นกระบวนการจัดการจึงประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การอำนวยการ การควบคุม

พิมลจรรย์ นามวัฒน์ และ เสน่ห์ จุ้ยโต (2544:16-17) สรุปว่า การจัดการ คือ การประสมประสานทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้ดำเนินงานเป็นไปเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แมคฟาแลนด์ (อ้างถึงใน บรรยงค์ โตจินดา ,2545:22) กล่าวว่า การจัดการจะใช้ในเชิงปฏิบัติ คือ ลงมือทำ เข้าไปดำเนินการ เข้าไปจัดทำเรื่องนั้นเรื่องนี้ให้สำเร็จตามเป้าหมาย เช่น การจัดการทางการเงิน การจัดการด้านการตลาด การจัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ฯลฯ

บรรยงค์ โตจินดา (2545:34) สรุปว่า การจัดการ หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้บุคคลในองค์กร ได้ปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งในการดำเนินการนั้นอาจจะต้องดำเนินการหลายอย่าง เช่น การวางแผน การจัดองค์กร การจัดบุคคล การอำนวยการ การมอบหมายงาน การประสานงาน การควบคุมงาน เป็นต้น

เนตรพัฒนา ยาวีราษ (2547:2) การจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร โดยอาศัยบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหาร การจัดการประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ 1) เป็นกระบวนการของการดำเนิน

กิจกรรมที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน 2) เน้นที่การบรรลุเป้าหมายขององค์กร 3) การทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยผสมผสานบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหารเข้าด้วยกัน

จากความหมายของการจัดการที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเป็นกระบวนการดำเนินงานโดยกลุ่มบุคคลร่วมกันวางแผน และปฏิบัติภารกิจในองค์กรให้เกิดความต่อเนื่องและมีความสัมพันธ์กัน มีการกำหนดหน้าที่แบ่งงานกันทำอย่างชัดเจนตามลักษณะความรู้ความสามารถ ความชำนาญพร้อมทั้งมีการประสานงาน จึงถือได้ว่าการจัดการมีความสำคัญมากเพราะจะช่วยขจัดความซ้ำซ้อนของงานช่วยให้การมอบหมายงานเป็นไปได้อย่างดี ดังนั้น การจัดการจึงมีบทบาทต่อผู้บริหารในการกำหนดกิจกรรมภารกิจของสมาชิกในองค์กร หากภารกิจต่าง ๆ เหล่านั้นได้รับการกำหนดมาเป็นอย่างดีแล้ว การจัดการจะเป็นเครื่องมือสนับสนุนให้ภารกิจของพนักงานแต่ละคนนำไปสู่การบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรได้

2.2 ความสำคัญ ความหมายการจัดการโรงเรียน

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์(2537:157-158) กล่าวว่า การจัดการ โรงเรียนก็เช่นเดียวกับการจัดการองค์กรในรูปแบบอื่น คือ ประกอบด้วยองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ คน เงิน วัสดุ การจัดการ แต่เป็นการจัดการเพื่อให้เกิดการบริการที่ดีแก่ผู้เข้ารับบริการคือ ผู้เรียน และผลจากการจัดการ คือ ผู้เรียนนั้นจะเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือตามที่ตั้งความต้องการ ซึ่ง การจัดการ โรงเรียนมีความจำเป็นอย่างมากด้วยเหตุผลหลายประการ ดังนี้

1. เพื่อให้งานหรือภารกิจต่างๆ ได้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบและมีระเบียบ ไม่ก้าวก่ายกัน สามารถเรียงลำดับความสำคัญและความรีบด่วนของงานได้
2. เพื่อให้การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เนื่องจากการดำเนินการ โรงเรียนต้องอาศัยทรัพยากรต่างๆ ทั้งที่เป็นทรัพยากรมนุษย์และไม่ใช่มนุษย์ แต่ทรัพยากรดังกล่าวมีจำนวนจำกัด ผู้รับผิดชอบจึงต้องหาทางใช้ทรัพยากรนั้นให้เป็นประโยชน์หรือเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยอาศัยความสำคัญความเร่งด่วน และวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเป็นเครื่องตัดสินใจ
3. เพื่อเป็นการกระจายงานให้บุคลากรในหน่วยงาน การจัดการจะเป็นเครื่องช่วยให้ผู้บริหารได้แจกจ่ายหรือกระจายงานความรับผิดชอบให้บุคลากรต่างๆ ตามความสามารถของแต่ละบุคคลได้

4. เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นอย่างมีทิศทางหรือเป้าหมายที่แน่ชัด ทั้งนี้ เพราะในการจัดการนั้นจะต้องมีการกำหนดจุดประสงค์ให้แน่ชัด จุดประสงค์จะเป็นเครื่องกำหนด ทิศทางในการดำเนินงานของโรงเรียนไม่ว่าเป็นทิศทางใด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (อ้างถึงใน สุวรรณฯ ศรีบูรพาภิรมย์, 2543:21) ให้ความหมายของการจัดการ โรงเรียนว่า หมายถึง การปฏิบัติตามหน้าที่การบริหารโรงเรียนเพื่อให้ บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดการประหยัดหรือ สิ้นเปลืองน้อยที่สุดหรือ ได้ผลมากที่สุด และมีประสิทธิผล คือคำนึงถึงความสามารถบรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ สามารถตรวจสอบและพัฒนายกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การจัดการโรงเรียน คือการวางแผน เพื่อให้การดำเนินงานในโรงเรียน เป็นไปอย่างมีระบบ โดยการมอบหมายหน้าที่ หรือกระจายงานแก่บุคลากรตามความรู้ ความสามารถ และความถนัด แต่ละฝ่ายมีการประสานงานซึ่งกันและกัน เพื่อสนับสนุนให้การ จัดการโรงเรียนเป็นไปตามเป้าหมายและนโยบายที่ได้วางไว้ การจัดการโรงเรียนที่มีผลสำเร็จสูง จะเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งผู้บริหารผู้สอน ผู้เรียน และชุมชน

2.3 ขอบข่ายงานในการจัดการโรงเรียน

การจัดการโรงเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ภายในโรงเรียน มีการแบ่ง หน้าที่เพื่อการปฏิบัติงานในแต่ละด้านดำเนินไปได้อย่างรวดเร็วไม่เกิดความซ้ำซ้อนในสายงาน โดย กำหนดเป็นขอบข่ายของงาน จากการศึกษาที่ผ่านมาสถานศึกษาหรือ โรงเรียนมีการแบ่งขอบข่าย งานในรูปแบบต่างๆ ดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ (2540:23) ได้สรุปว่าโรงเรียนมีการแบ่งขอบข่ายงานโดยพิจารณา จากกลุ่มงานซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของโรงเรียน ประกอบด้วย 1) งานวิชาการ 2) งานบุคลากร 3) งานกิจการนักเรียน 4) งานบริหารทั่วไป 5) งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม (เพื่อการศึกษา และเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพนักเรียน) และ 6) งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างถึงใน จันทธานี สงวนนาม, 2545:139) ได้กำหนดขอบข่ายของงานบริหารโรงเรียนไว้ 6 งาน คือ งานวิชาการเป็นงานหลัก และ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นงานสนับสนุนงานวิชาการ

ปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา โดยออกระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งที่เกี่ยวข้อง ตามพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 39 ซึ่งถือเป็นภารกิจของสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) งานที่เป็นภารกิจด้านวิชาการ 2) งานที่เป็นภารกิจด้านงบประมาณ 3) งานที่เป็นภารกิจด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) งานที่เป็นภารกิจด้านบริหารทั่วไป

จะเห็นได้ว่าการแบ่งขอบข่ายงานของโรงเรียนตามที่กล่าวมาอาจมีความแตกต่างกันบ้างในชื่อเรียกและเนื้องานที่เป็นงานปลีกย่อย ซึ่งขึ้นอยู่กับปริมาณงานของโรงเรียนเป็นเครื่องกำหนดขอบข่ายและแนวการจัดการโรงเรียน แต่เนื้องานหลักนั้นส่วนใหญ่จะสอดคล้อง หรือมีความคล้ายคลึงกัน โดยแต่ละโรงเรียนจะตัดสินใจเลือกกำหนดขอบข่ายงานที่เหมาะสมกับสภาพการจัดการโรงเรียนของตนเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การแบ่งขอบข่ายงานในการจัดการโรงเรียนนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่ามีมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ความสำเร็จในการจัดการโรงเรียนจะเกิดขึ้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับ ผู้บริหาร และบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องศึกษา ทำความเข้าใจองค์ประกอบของขอบข่ายงานแต่ละงาน ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน ส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน ประกอบกับการบริหาร การจัดการศึกษาของโรงเรียนในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและจัดการ การศึกษาในโรงเรียนของตนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในการกระจายอำนาจให้เป็นโรงเรียนนิติบุคคล จึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพ การจัดการ โรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาจีนในหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามขอบข่ายของงานจัดการโรงเรียน 4 ด้าน คือ (1) ด้านวิชาการ (2) ด้านงบประมาณ (3) ด้านบริหารงานบุคคล และ (4) ด้านบริหารทั่วไป ดังนี้

2.3.1 การจัดการด้านวิชาการ

2.3.1.1 ความหมายการจัดการด้านวิชาการ

การจัดการด้านวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการโรงเรียน ได้มีผู้ให้ความหมายของการจัดการด้านวิชาการไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535:2) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่า หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

อุทัย บุญประเสริฐ (2540:34) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ

กมล ภูประเสริฐ (2544:6) ได้ให้ความหมายการบริหารงานวิชาการว่า เป็นการบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา

จันทรานี สงวนนาม (2545:142) ให้ความหมายการจัดการด้านวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อส่งเสริมพัฒนา ปรับปรุง คุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน และรวมไปถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านความรู้ซึ่งมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนแต่ละแห่ง จะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานด้านวิชาการประสบความสำเร็จ

2.3.1.2 ขอบข่ายการจัดงานด้านวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535:17-19) ได้เสนอขอบข่ายของงานด้านวิชาการจะครอบคลุมตั้งแต่ 1) การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ ได้แก่ แผนปฏิบัติงานวิชาการ โครงการสอน บันทึกการสอน 2) การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดการเรียน การสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดแบบเรียน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกงาน 3) การจัดการบริหารการสอน ได้แก่ การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัดห้องสมุด การนิเทศการสอน และ 4) การวัดและประเมินผล

กรมสามัญศึกษา (อ้างถึงใน สุনারี งามชื่น, 2547:13) ได้กำหนดขอบเขตของงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาไว้ 6 ประการ คือ 1) การวางแผนงานวิชาการ 2) การบริหารงานวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอน 4) การพัฒนาและส่งเสริมด้านวิชาการ 5) การวัดผลและประเมินผลการเรียน 6) การประเมินผลการจัดการวิชาการ

อุทัย บุญประเสริฐ (2540:36) ศึกษาแนวคิดเรื่องงานพื้นฐานของโรงเรียนและได้สรุปถึงงานวิชาการโรงเรียนจะครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

1. เรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน
2. เรื่องการสอนและการจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับหลักการและจุดหมายของหลักสูตร กับเรื่องการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน
3. เรื่องกิจกรรมนักเรียนและการบริหารกิจกรรมนักเรียนให้ตอบสนองหลักสูตรและเสริมสร้างหลักสูตรให้เป็นผลสมบูรณ์ ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

4. เรื่องสื่อการเรียนการสอนและกิจการห้องสมุดเพื่อการส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตรโดยตรง เพื่อเสริมพัฒนาการของนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

5. เรื่องการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ของหรือผู้เรียนตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ตามจุดมุ่งหมายของหลักการของหลักสูตร กับการประเมินมาตรฐานคุณภาพทางวิชาการของโรงเรียน

6. เรื่องการนิเทศการศึกษาและเรื่องการพัฒนาวิชาชีพสำหรับบุคลากรครูและบุคลากรทางวิชาการของโรงเรียน

กมล ภูประเสริฐ(2544:9-16)ได้กำหนดขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการไว้ 9 ประการ คือ 1) งานหลักสูตร 2) งานการเรียนการสอน 3) งานการประเมินผลการเรียน 4) งานนิเทศภายในโรงเรียน 5) งานพัฒนาบุคลากรทางวิชาการ 6) งานวิจัย 7) งานวิชาการอื่นๆ 8) งานข้อมูลสารสนเทศ 9) งานประเมินผลงานทางวิชาการของสถานศึกษา

จันทร์ธานี สงวนนาม (2545:145) มีความเห็นว่า กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ ควรประกอบด้วย 1) หลักสูตร ประกอบด้วย การศึกษาสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรและการจัดระบบ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ 2) การวิจัยในชั้นเรียน 3) การสอนซ่อมเสริม 4) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร 5) การนิเทศภายในสถานศึกษา 6) การประกันคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (อ้างถึงใน ทศนี วงศ์เย็น, 2547:184) ได้ให้แนวทางเกี่ยวกับการจัดขอบข่ายการจัดงานด้านวิชาการให้ได้ผล สถานศึกษาต้องดำเนินการจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อไปสู่การปฏิบัติดังนี้ 1) กำหนดปรัชญา จุดประสงค์ วิสัยทัศน์ และนโยบาย ของสถานศึกษา 2) พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน 3) วางแนวทางการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) นิเทศ และพัฒนาครู 5) จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การผลิตสื่อ 6) จัดแหล่งเรียนรู้ได้แก่ ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ศูนย์บริการแนะแนว ฯลฯ 7) วางแผนการประเมินผล และการนำผลการประเมินมาใช้พัฒนา 8) จัดให้มีการวิจัยเพื่อการจัดการเรียนการสอน

ทั้งหมดที่กล่าวมาสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถานศึกษา ซึ่งจำลอง นักพ่อน(2546:181)ได้กล่าวถึงงานที่เป็นภารกิจในด้านวิชาการจะประกอบด้วย การกำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนงานด้านวิชาการ การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การประกัน

คุณภาพสถานศึกษา การวัดและทดสอบมาตรฐาน การวัดและประเมินผลการศึกษา การเทียบโอน ประสบการณ์ การนิเทศและติดตามผล การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ฯลฯ

จากการศึกษาการจัดขอบข่ายงานวิชาการ จะมีความแตกต่างกันบ้างก็เพียงการแบ่ง ขอบข่ายงานให้ย่อยลงไป ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาด ความพร้อมของโรงเรียน แต่ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ขนาดใดก็จะมีขอบข่ายงานสำคัญที่ต้องทำคล้าย ๆ กัน โดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะงานพื้นฐาน สำคัญที่ครอบคลุมงานหลักที่สำคัญเหล่านี้ คือ (1) งานพัฒนาหลักสูตร (2) งานจัดการเรียนการสอน (3) งานจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (4) งานวัดผลและประเมินผลการเรียน (5) งานนิเทศการสอน (6) งานสื่อการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดขอบข่ายของ กรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสถานศึกษา ดัง รายละเอียดของแต่ละงาน ดังนี้

1) งานพัฒนาหลักสูตร

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535:38-58) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร เป็นเรื่องที่ต้อง การการตัดสินใจหลายขั้นตอนตั้งแต่การเริ่มตั้งวัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะ การเลือกเนื้อหาให้ตรงและครอบคลุม ชนิดของประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และวัตถุประสงค์ และท้ายสุดคือ วิธีการประเมินผลของการเรียนรู้นั้น การตัดสินใจควรจะทำให้ คณะกรรมการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร การตัดสินใจมีระดับกว้าง เช่น นโยบาย ประเภทของกำลังคนที่ต้องการ วัตถุประสงค์ เป็นต้น ส่วนในอีกระดับหนึ่งอาจเป็นการตัดสินใจ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ทั่วไป วัตถุประสงค์เฉพาะเนื้อหาวิชา วิธีสอน และการประเมินผล และอีกร ะดับหนึ่งก็คือ การบริหารหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรต้องทำอย่างเป็นระบบ มีหลักเกณฑ์และ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเที่ยงตรง

อุทัย บุญประเสริฐ (2540:37) กล่าวถึงแนวทางงานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จะต้องครอบคลุมเรื่องความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดการสอนและจัด กิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรกับเรื่องพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน มีสื่อการเรียนการสอน และกิจกรรมห้องสมุด เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร และเสริมความทันสมัยทาง วิชาการแก่ครูโดยตรงเรื่องการวัดผลประเมินผล และมีการนิเทศการศึกษา

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544:15) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาว่าเป็นการปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย และรวมถึงการผลิต ออกเอกสารต่างๆสำหรับผู้เรียนด้วย

กมล ภูประเสริฐ (2544:9-10) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ว่ามีการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางที่ได้กำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ และกำหนด มาตรฐานและสาระการเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวกับชุมชนและท้องถิ่น จากนั้นนำมากำหนดเวลาเรียน เป็นรายปีในชั้นประถมปีที่ 1- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกำหนดเวลาเรียน เป็นรายภาคและกำหนดหน่วยกิต เพื่อจัดทำหน่วยการเรียนรู้ในทุกชั้น

หน่วยนิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน (2545:38) ได้ให้แนวทางใน การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เตรียมความพร้อมให้ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ได้มี ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน บทบาทของแต่ละบุคคลต่อการดำเนินงานตาม หลักสูตรสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการและอนุกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ หลักสูตรสถานศึกษา
2. จัดทำสาระหลักสูตรสถานศึกษา โดยศึกษารายละเอียดของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติการจัดทำสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. วางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร สถานศึกษาควรมีแผนงานปฏิทินปฏิบัติงาน ตามหลักสูตรสถานศึกษาที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำและปฏิบัติงาน ซึ่งจะต้องครอบคลุม กระบวนการเรียนการสอน ระบบการวัดประเมินผล การสอนซ่อมเสริม การเทียบ โอนผลการเรียน การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนการวิจัยในชั้นเรียน
4. ดำเนินการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาดำเนินการตามแผนการบริหารจัด หลักสูตร จัดให้มีการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ จัดทำรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ต่อชุมชน
5. นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล สถานศึกษาจัดให้มีคณะกรรมการนิเทศ ภายใน สถานศึกษาดำเนินการนิเทศ กำกับติดตามการบริหารจัดการหลักสูตรตามแผนงานที่วางไว้ รายงานการนิเทศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
6. สรุปผลการดำเนินงาน โดยเขียนรายงานนำเสนอต่อสาธารณชน และจัดให้มีการ ประเมินผลการใช้หลักสูตร
7. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร โดยนำผลการติดตามประเมินผลมาใช้ในการ ปรับปรุง พัฒนาหลักสูตร จัดทำเป็นแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษาต่อไป มีความรู้

คู่คุณธรรม มีจริยธรรม มีวินัยในตน มีสันติวัฒนธรรม ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม สมรรถภาพในการคิดหลายลักษณะหลายมิติ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามมาตรฐานช่วงชั้น

สรุปได้ว่า งานพัฒนาหลักสูตร เป็นภารกิจหลักของงานวิชาการงานหนึ่ง ซึ่งในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่ หรือพัฒนาจากหลักสูตรเก่าที่มีอยู่แล้วให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของโรงเรียน และเมื่อนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนแล้ว ต้องติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อให้เกิดการปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2) งานจัดการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2530:1) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอนว่า เป็นการจัดกิจกรรม 2 ส่วน ซึ่งเกิดจากการเรียนเป็นกิจกรรมที่นักเรียนทำ และการสอนเป็นกิจกรรมที่ครูทำเป็นกิจกรรมที่ครูใกล้ชิดกับนักเรียนและนักเรียนได้ปฏิบัติมากในทางปฏิบัติแล้วกิจกรรมทั้งสองอย่างได้ทำไปพร้อมๆกัน โดยครูและนักเรียนร่วมกันปฏิบัติ เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดในการที่จะทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะตามที่หลักสูตรกำหนด โดยจุดมุ่งหมายของงานจัดการเรียนการสอนอยู่ที่การพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติที่ต้องการ การเรียนการสอนจึงเป็นงานที่สร้างความมั่นคงในอาชีพ และความสำเร็จในชีวิตของพลเมืองแต่ละคน และโดยส่วนรวมงานจัดการเรียนการสอนเป็นงานที่รับผิดชอบต่อคุณภาพของพลเมืองและความมั่นคงของประเทศ

กมล ภูประเสริฐ (2544:10-11) ได้กล่าวถึงการแนวทางการจัดการเรียนการสอน เริ่มจากการรวบรวม วิเคราะห์ กำหนดกิจกรรมการเรียนที่เหมาะสม โดยเตรียมการจัดหาสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ หนังสือ ห้องปฏิบัติการ กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวคิดในปัจจุบันที่ต้องการให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประเมินจากการปฏิบัติและผลงานที่เกิดขึ้น พร้อมจัดทำแผนการสอน ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยนิเทศภายในซึ่งทำอย่างต่อเนื่อง

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2546ข:2-3) ได้ให้แนวทางแก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนเกี่ยวกับการดำเนินการในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปตามมาตรา 24 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านอย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วน สมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้พร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการต่างๆ

กรมสามัญศึกษา (อ้างถึงใน สุনারี งามชื่น, 2547: 31-33) ได้เสนอแนวทางการสร้างบรรยากาศในการเรียนหรือบรรยากาศทางวิชาการ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่างๆ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ภายใต้บรรยากาศที่มุ่งให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน โดยครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนกระทำด้วยตนเอง มีโอกาสเรียนรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูมีบทบาทเพียงคอยให้ความช่วยเหลือ ไม่จำกัดการเรียนการสอนเพียงห้องสี่เหลี่ยมเท่านั้น อาจเปลี่ยนเรียนที่สนาม ใต้ร่มไม้ หรือสถานที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสม ที่จะทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นและเกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน เป็นงานสำคัญอีกอย่างหนึ่งของการจัดการด้านวิชาการ เป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติไปพร้อมกันระหว่างนักเรียนและครู มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การแก้ปัญหา ตลอดจนการจัดบรรยากาศ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เพื่อให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์ตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) งานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2546ค) กล่าวถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่า เป็นกิจกรรมที่จัดอย่างมีระบบ ประกอบด้วยรูปแบบกระบวนการที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติจริง มีความหมายและมีคุณค่าในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม (2546ค:3) ให้แนวทางการ

จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่าควรจัด ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน ซึ่งนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ผู้เรียนช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และช่วยกันแก้ปัญหา หัวใจสำคัญอยู่ที่กิจกรรมนั้นต้องเกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน ต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นมุ่งพัฒนาคุณลักษณะพึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ (2546ค:23-24) และได้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (2546ค:6) ดังนี้

1. เตรียมพร้อมอาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกโรงเรียน
2. จัดกลุ่มนักเรียน ตามระดับชั้น จากนั้นแบ่งกลุ่มย่อยตามระดับความต้องการความสามารถของผู้เรียน ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรม
3. จัดเวลาสอดคล้องกับกิจกรรมและมีความเหมาะสม เช่นกิจกรรม โครงการนักเรียนจัดตามที่กำหนดใน โครงสร้างหลักสูตร โครงการค่ายภาษาจีน จัดตามเวลาว่างของนักเรียน เป็นต้น

ธีระ รุญเจริญ (2546:116) ได้เสนอแนะแนวทางซึ่งโรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยจัดกิจกรรมเพื่อเกื้อกูลส่งเสริมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถของผู้เรียนตลอดจนความต้องการของผู้เรียนและชุมชน พร้อมไปกับการปลูกฝังอบรมคุณลักษณะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยมีการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมอย่างเป็นระบบ ได้หลายรูปแบบ ดังนี้

1. จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่างๆแล้วกำหนดเวลาเรียนในตารางเวลาเรียนเช่นเดียวกับกลุ่มสาระ
2. จัดแบ่งสัดส่วนเวลาของกิจกรรมต่างๆ แล้วกำหนดเวลาเรียนบางส่วนในตารางเวลาเรียนปกติ และบางส่วนเรียนนอกเวลา
3. จัดกิจกรรมต่างๆ ไปด้วยกัน โดยวางแผนร่วมกันของกลุ่มอาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรมกำหนดเวลาเรียนบางส่วนในตารางเวลาเรียนปกติ บางส่วนเรียนนอกเวลา ฯลฯ

สรุปได้ว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถตามศักยภาพของตนเอง นอกเหนือจากกิจกรรมในคาบเวลาเรียน โดยมุ่งเน้นในกิจกรรมที่ผู้เรียนเลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง ตลอดจนการเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ดังนั้นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจัดได้ว่ามีความสำคัญ

ต่อผู้เรียนที่จะได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์ตรงมากที่สุด นอกเหนือจากกิจกรรมการเรียนการสอนตามสอนปกติ

4) งานวัดผลและประเมินผลการเรียน

กรมวิชาการ (อ้างถึงใน กรณีการ สงวนนวน, 2546:41) ได้ให้ความหมายของการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ว่า เป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน ช่วยให้ได้ข้อมูลที่แสดงถึง ด้านพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ และเป็นหลักฐานรายงานให้ผู้ปกครองทราบ เก็บเป็นสถิติในทางการศึกษา ตลอดจนหาข้อบกพร่องเพื่อแก้ไขในการจัดการเรียนการสอน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา(2544:4-5) ได้ศึกษาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และวิสัยทัศน์ใหม่ของการพัฒนาการศึกษา ทำให้ค้นพบว่าเราไม่สามารถแยกการสอน การเรียนรู้ และการประเมินผลออกจากกันได้เลย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการวัดผลประเมินผลมีบทบาทเป็นเสาหลักสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำกับติดตามกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
2. เป็นเครื่องมือผลักดันหรือกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนและส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน
3. เป็นเครื่องมืออันนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. เสริมประสิทธิภาพการจัดการโรงเรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน(2546:1) ได้กล่าวว่า การวัดประเมินผล เป็นสิ่งสำคัญในระบบการเรียนการสอน เพราะเป็นตัวบ่งชี้ ข้อบกพร่อง จุดอ่อน จุดแข็งของระบบ ทำให้ผู้สอน ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ติดตาม ประเมิน ตรวจสอบการปฏิบัติงานของผู้สอนว่าสอดคล้องตามเป้าหมาย วัดดูประสงค์ที่กำหนดเพียงใด ด้วยเหตุนี้ การวัดผลจึงเป็นกลไกไปสู่การพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นกระบวนการตรวจสอบการเรียนรู้และพัฒนาการต่าง ๆ ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร เพื่อนำผลไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานที่กำหนด ใช้เป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจผลการเรียน สถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบการวัดและประเมินผลการเรียนให้เป็นไปอย่างเหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพความรู้ ความสามารถที่เป็นจริงของผู้เรียน สอดคล้องกับ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นโยบายการปฏิรูปการศึกษา กระบวนการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักการวัดและประเมินผลการเรียน และยังได้กำหนดหลักการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 (2546ง:3-4) ไว้ดังนี้

1. สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบประเมินผลการเรียนของผู้เรียนโดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม
2. การวัดและประเมินผลการเรียนต้องสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร
3. การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน
4. การประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องวัด ธรรมชาติของวิชา และระดับช่วงชั้นของผู้เรียน
5. ให้มีการประเมินความสามารถของผู้เรียนในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ในแต่ละช่วงชั้น
6. ให้มีการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติ ในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น
7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบผลการประเมินการเรียนได้
8. ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างสถานศึกษาและรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ
9. ให้สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษา เพื่อเป็นหลักฐานการประเมินผลการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน

กมล ภูประเสริฐ (2544:13) ได้เสนอแนวทางการดำเนินงานประเมินผลการเรียนว่า เริ่มจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ กำหนดวิธีการ และเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียน พร้อมทั้งเวลาที่จะทำการประเมินผลการเรียน หลังการประเมินทุกครั้งให้นำผลการประเมินไปใช้ในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการประเมินที่ต้องการใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่การตัดสินได้-ตก ของผู้เรียนแต่อย่างใด

สรุปได้ว่างานวัดผลและประเมินผล เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับครู ที่จะช่วยตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียน ทำให้ครูได้รู้ถึงพัฒนาการและความก้าวหน้าของนักเรียน ซึ่งหมายถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนส่วนหนึ่ง และผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู

ซึ่งหมายถึงผลสำเร็จของการนำหลักสูตรไปใช้ อีกส่วนหนึ่ง ผลจากการวัดผลและประเมินผลทั้งสองส่วนนี้จะเป็แนวทางในการแก้ปัญหา ปรับปรุง และพัฒนางานด้านวิชาการต่อไป โดยโรงเรียนควรจัดทำเกณฑ์ แนวปฏิบัติในการวัดผลและประเมินผลเป็นมาตรฐานเดียวกัน

5) งานนิเทศการสอน

กระทรวงศึกษาธิการ (อ้างในจันทรานี สงวนนาม,2545:153)ได้ให้ความหมายการนิเทศภายใน หรือการนิเทศการสอนว่าหมายถึง ความพยายามทุกชนิดของผู้บริหารในการที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาให้ดีขึ้น เป็นการเพิ่มพลังการปฏิบัติงานของครู รวมทั้งให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ผลสุดท้ายคือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง จันทรานี สงวนนาม (2545:154)ได้กล่าวถึงแนวทางของกิจกรรมการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ผู้บริหารสามารถดำเนินการ ได้ว่ามีหลายอย่าง เช่น การประชุม อบรม ปฐมนิเทศ การสังเกตการสอนในชั้นเรียน การศึกษาเอกสารทางวิชาการ การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคล การสนทนาทางวิชาการ การสาธิตการสอน การพาไปศึกษานอกสถานที่ การสัมมนา การจัดนิทรรศการ การเยี่ยมชมชั้นเรียน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

กมล ภูประเสริฐ (2544:13-14) กล่าวถึงแนวทางการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษา ว่ามีการดำเนินงาน ดังนี้

1. ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในที่มีหลักการให้บุคลากรทุกคนร่วมกันรับผิดชอบในการนำโรงเรียนไปสู่มาตรฐานการศึกษาาร่วมกัน ทุกคนจึงต้องร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพึ่งตนเองได้ในทางวิชาการ แต่ละคนเป็นผู้นิเทศและเป็นผู้รับการนิเทศตามความสามารถเฉพาะตัวในแต่ละด้าน

2. กำหนดวิธีการและระยะเวลาการดำเนินการนิเทศภายในวิธีการที่จะนำไปใช้ควรเป็นวิธีการที่มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิด การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจจากการอ่าน การค้นคว้า การได้ประชุมอบรม สัมมนา เพื่อช่วยกันค้นหาข้อบกพร่องและปรับปรุงรูปแบบการสอนของสถานศึกษาร่วมกัน การประชุมระดมสมองที่ไม่ต้องมีการวิพากษ์วิจารณ์กันโดยตรง เป็นต้น

3. ควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการดำเนินการนิเทศภายในอย่างสม่ำเสมอ

4. ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยถือเป็นปัญหาของสถานศึกษาโดยส่วนรวม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546:28) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศว่า เป็นกระบวนการที่มุ่งจะส่งเสริมให้การสนับสนุนและพัฒนามาตรฐานของการศึกษา และได้สรุปความหมายของการนิเทศไว้ว่า เป็นกระบวนการจัดบริหารการศึกษาเพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือ

ความร่วมมือกับครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู และเพิ่มคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา ส่วนการนิเทศการสอนเป็นส่วนย่อยของการนิเทศ เพื่อมุ่งปรับปรุงและพัฒนาการสอนในโรงเรียน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูและคุณภาพของนักเรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน(2546ข:36) กล่าวถึง รูปแบบของการนิเทศ ที่เรียกว่า กัลยาณมิตรนิเทศ ว่าเป็นการชี้แนะและช่วยเหลือด้านการเรียนการสอน ในกลุ่มเพื่อนครูด้วยกัน โดยครูต้นแบบหรือครูที่มีผลงานนวัตกรรมดีเด่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับครูเครือข่ายทั้งในโรงเรียนเดียวกันและต่างโรงเรียนกัน โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและองค์กรในโรงเรียน และปฏิบัติงานนิเทศตามหลักการ ดังนี้

1. การสร้างศรัทธา เพื่อให้เพื่อนครูเครือข่ายยอมรับและเกิดความสนใจใฝ่รู้ที่จะปรับปรุงการเรียนการสอน
2. การสาธิตรูปแบบการสอน โดยการสนับสนุนของผู้บริหาร ครูที่ได้รับการยอมรับให้เป็นครูต้นแบบต้องแสดงให้เห็นว่าการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นทำได้จริง และครูเครือข่ายสามารถนำรูปแบบ ไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้
3. การร่วมคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอนที่แตกต่างกัน พบปะกันอย่างสม่ำเสมอ ร่วมคิดแก้ปัญหาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
4. การติดตามประเมินผลตลอดกระบวนการ ครูต้นแบบนิเทศอย่างสม่ำเสมอ รับฟังข้อมูลจากครูเครือข่าย ศึกษาแก้ปัญหาและแนวทางการแก้ไขเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2547:7-8) ให้คำจำกัดความของการนิเทศการเรียนการสอนว่า เป็นกระบวนการของการทำงานกับครูเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิผล ผู้นิเทศต้องใช้ความรู้ของการจัดองค์การ ภาวะผู้นำการสื่อความหมาย และหลักการสอน ในขณะที่เขาทำงานกับครูในชั้นเรียน และปรับปรุงการเรียนการสอนโดยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

สำหรับบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้นเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากโรงเรียน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการทำงานกับครู เพื่อเพิ่มคุณภาพของการเรียนรู้ของนักเรียนโดยผ่านทางปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศการสอนในโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ หัวหน้าทีม หัวหน้าหมวด หรือครูผู้นำ

โดยผู้นิเทศการเรียนการสอนควรมีความเกี่ยวข้องกับผลผลิตหรือผลลัพธ์สุดท้ายของกระบวนการศึกษาและขวัญของครู

สรุปได้ว่า งานนิเทศการสอน เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูใหญ่ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าหมวด ครูผู้นำ ครูต้นแบบ ฯลฯ กับครูในโรงเรียนเดียวกัน งานนิเทศการสอนสามารถทำได้หลายรูปแบบ รวมทั้งสามารถผสมผสานแต่ละรูปแบบเข้าด้วยกัน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพปัญหาของโรงเรียนเป็นสำคัญ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนางานในหน้าที่ความรับผิดชอบ ในลักษณะเพื่อนช่วยเพื่อน นำความสามารถพิเศษของครูคนหนึ่งมาช่วยเหลือเพื่อนครูคนอื่นๆ ที่มีความสามารถในเรื่องนั้นน้อยกว่า ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ โดยมีการกำกับติดตามประเมินผล เป็นกิจกรรมซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา และผู้รับผิดชอบต้องวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ จะเห็นได้ว่างานนิเทศการสอน จะช่วยทำให้การเรียนการสอนได้รับการพัฒนาอยู่เสมอ

6) งานสื่อการเรียนการสอน

ปรีชาพร วงศ์อนุตร โรจน์(2543:220) กล่าวถึงงานสื่อการเรียนการสอนว่าเป็นการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพทางด้านวิชาการ สถานศึกษาจะมีงานสื่อการสอนโดยเรียกชื่อต่างกันไป เช่น ศูนย์วัสดุทัศนูปกรณ์ งานสื่อการเรียนการสอน ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา อย่างไรก็ตามสื่อการเรียนการสอนเป็นงานบริการในด้านวัสดุ เครื่องมือ ทัศนูปกรณ์แก่ครู และนักเรียน โดยแนวทางในการจัดสื่อการเรียนการสอนให้ได้ผลดี ควรพิจารณา ดังนี้

1. ควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการสื่อ เพื่อสะดวกในการจัดหาและการใช้
2. แบ่งสื่อออกเป็นประเภท ๆ และเป็นรายวิชา เพื่อสะดวกแก่การใช้
3. จัดหาสื่อทันสมัย และปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ใช้ได้ดี
4. สำรวจ วิเคราะห์ ความต้องการใช้สื่อการสอนของรายวิชาต่างๆ
5. ฝึกอบรมครูให้มีความรู้ ทักษะในการใช้ และการบำรุงรักษา
6. กระตุ้นให้ครู และนักเรียนสนใจในการใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอน
7. ควรมีบุคลากรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการจัดหา และให้บริการที่มีประสิทธิภาพ
8. จัดอบรมให้ครูสามารถจัดทำสื่อขึ้นใช้เอง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545ก:(1)) กล่าวว่า สื่อการเรียนรู้นี้เป็นเครื่องมือช่วยถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก เพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์สร้างสถานการณ์

การเรียนรู้ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพการคิด เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมแก่ผู้เรียน สื่อการเรียนรู้ในปัจจุบันมีอิทธิพลสูงในการให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงแหล่งความรู้ที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียนมาสู่การเรียนรู้ของผู้เรียนได้ในเวลาอันรวดเร็วและไม่จำกัด จึงเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ควรให้ความสนใจและก้าวให้ทันความเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่ง และได้ให้ความหมายของ สื่อการเรียนรู้(2545ก:32-35)ว่า หมายถึงวิธีการ หรือกระบวนการ วัสดุ ของจริง เครื่องมือที่จัดทำขึ้นเพื่อในการเรียนการสอน ซึ่งมีสาระที่เป็นประโยชน์ต่อประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ และ สื่อการเรียนรู้ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนจัดการเรียนรู้ได้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร บทบาทในการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรของสถานศึกษาจึงเป็นภารกิจที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องผลการเรียนรู้รายปีรายภาค อาจดำเนินการเป็น 2 ลักษณะ โดยการผลิต จัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ หรือ การดัดแปลงปรับปรุงสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำสร้างไว้แล้ว

นอกจากนั้นกรมวิชาการ(2545ก:36-37)ยังได้ให้เสนอรูปแบบการการผลิตจัดทำสื่อการเรียนรู้ ดังนี้

1. หนังสือเรียน เป็นสื่อการเรียนรู้พื้นฐานสำหรับจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนมี เนื้อหา สาระครอบคลุมขอบข่ายสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในหลักสูตร และมีแนวทางแก่ผู้เรียนในการศึกษาความรู้เพิ่มเติมพัฒนาความคิด สามารถศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองในบางบท และบางบทจำเป็นต้องได้ครูเป็นผู้ชี้แนะเพื่อเติมเต็มความรู้
2. คู่มือครู คู่มือการสอน คู่มือการจัดการเรียนรู้ เป็นสื่อที่ให้แนวทางกับครู ช่วยให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปตามจุดประสงค์หรือมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร
3. ชุดการเรียนการสอน ประกอบด้วย สื่อหลายชนิดจัดรวมไว้เป็นชุด เช่น คู่มือแนะนำการใช้ชุดการเรียนการสอน หนังสือเรียน หนังสืออ้างอิง ใบงาน แบบฝึกหัด แบบฝึกกิจกรรม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สไลด์ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ
4. บทเรียนสำเร็จรูป เป็นที่เหมาะกับผู้ใช้เพื่อเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง ซึ่งจัดในรูปแบบต่างๆ เช่น หนังสือ และ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
5. แบบฝึกหัด แบบฝึกทักษะ แบบฝึกกิจกรรม เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมทักษะให้กับนักเรียน ดังนั้นครูควรเป็นผู้จัดทำขึ้นเอง เพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่ครูจัดแก่ผู้เรียน

6. สื่อเสริมการเรียนรู้อื่นๆ เป็นสื่อที่เน้นสาระเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าด้วยความสนใจและความสามารถด้วยตนเอง อาจจัดทำในรูป หนังสือ แลบบันทึกภาพพร้อมเสียง แลบบันทึกเสียง สไลด์ ซีดีรอม อินเทอร์เน็ต

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ(2545:41-48) ได้จำแนกสื่อการเรียนรู้ ตาม ทรัพยากรการเรียนรู้ โดยแบ่งสื่อตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ดังนี้

1. สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ รายงาน นิตยสาร หนังสือเรียน การ์ตูน เอกสารประกอบการสอน บทเรียนต่างๆ

2. สื่อเทคโนโลยี ได้แก่ สื่อการเรียนรู้ที่ได้ผลิตขึ้นเพื่อใช้ควบคู่กับเครื่องมือ โสตทัศนวัสดุ หรือเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ เช่น แลบบันทึกภาพพร้อมเสียง วิดีทัศน์ แลบบันทึกเสียง สไลด์ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นอกจากนี้ยังรวมถึงกระบวนการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เช่น การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนการสอน การศึกษาผ่านดาวเทียม การสื่อสารทางไกล

3. สื่ออื่นๆ ได้แก่ บุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญในแต่ละสาขา กิจกรรม เกม สถานการณ์จำลอง ทัศนศึกษา การทำโครงการ แหล่งการเรียนรู้ สิ่งแวดล้อม สถานที่สำคัญในการศึกษา เช่น อินเทอร์เน็ต ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ สถานประกอบการ สำนักงาน โรงงาน ชุมชน วัด รวมทั้ง วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เป็นต้น

4. สื่อประสม ได้แก่ วิดีทัศน์ใช้ประกอบการบรรยายของผู้เรียน และสื่อประสมที่ใช้คอมพิวเตอร์เป็นฐานในการเสนอสารสนเทศ เช่น ภาพนิ่ง การเคลื่อนไหว ตัวอักษร และเสียง ในลักษณะหลายมิติ

สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง เทคโนโลยี และสิ่งใหม่ๆเป็นได้ทั้งแบบเรียน เอกสารประกอบการเรียน วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนสิ่งใดๆก็ตามที่จะช่วยให้เกิดการเร้าความสนใจของผู้เรียน และสามารถให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยครูสามารถเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมได้ทั้งในลักษณะเดี่ยว และลักษณะประสม การใช้สื่อและเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาช่วยในการเรียนการสอน ตลอดจนการลงมือปฏิบัติจริง จะทำให้นักเรียนเกิดความสนใจกระตือรือร้น และเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3.2 การจัดการด้านงบประมาณ

กมล ธิโสภา, เสรี ลาซโรจน์ และไทย ทิพย์สุวรรณกุล(2544:42) กล่าวว่า งบประมาณมีความสำคัญต่อการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง เพราะงบประมาณจะทำหน้าที่คล้ายกับเป็นแนวทาง หรือแผนการดำเนินงานสำหรับผู้ปฏิบัติในการที่จะต้องดำเนินงานนั้นๆ

โดยเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดและบรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด นอกจากนี้งบประมาณยังเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการควบคุมดูแลการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตาม งบประมาณก็เป็นเพียงแนวทางในการปฏิบัติที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเท่านั้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

จากภารกิจหลักของการจัดการโรงเรียน คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนให้เป็นเยาวชน พลเมืองที่สมบูรณ์ตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้นการจัดการด้านงบประมาณ จึงต้องสนับสนุนการเรียนการสอนให้เกิดคุณภาพแก่ผลผลิตหลักคือผู้เรียน การศึกษารั้งนี้จะกล่าวถึง (1) แหล่งที่มาของงบประมาณ และ(2) การบริหารงบประมาณของโรงเรียน ดังนี้

2.3.2.1 แหล่งที่มาของงบประมาณ

แหล่งที่มาของงบประมาณในการบริหารสถานศึกษา หรือโรงเรียน แบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (โอสถ ทองมีและพัชรา ประवालพิทย, 2547:225-227)

1) เงินงบประมาณของสถานศึกษา ซึ่งหมายถึง เงินงบประมาณตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่สถานศึกษาได้รับการพิจารณาจากหน่วยงานต้นสังกัดจัดให้ ซึ่งต้องใช้จ่ายให้เสร็จสิ้นภายในปีงบประมาณนั้นๆ

2) เงินนอกงบประมาณ หมายถึง เงินทุกประเภทที่เป็นรายได้ของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาใช้ความสามารถหามาได้ นอกเหนือจากการได้รับจัดสรรตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อให้สามารถใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนตามวัตถุประสงค์ของเงินแต่ละประเภท ซึ่งเงินนอกงบประมาณของสถานศึกษามีดังนี้ (1) เงินค่าธรรมเนียมการเรียน (2) เงินจากภาคเอกชนผู้มีจิตศรัทธาบริจาค ที่มีวัตถุประสงค์แน่นอน (3) เงินลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี (4) เงินผู้บำเพ็ญประโยชน์

2.3.2.2 การบริหารงบประมาณ

โอสถ ทองมีและพัชรา ประवालพิทย (2547:222) กล่าวว่า หลักการบริหารงบประมาณ คือ การดำเนินการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับมาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย ทันตามเวลา โปร่งใส ตรวจสอบได้ ได้ผลสัมฤทธิ์ของงาน คือ ได้ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

กระทรวงศึกษาธิการ (2546:41) ได้กำหนดวัตถุประสงค์การจัดการด้านงบประมาณในสถานศึกษา ดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านงบประมาณมีความเป็นอิสระคล่องตัวโปร่งใสตรวจสอบได้
2. เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ
3. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารจัดการงบประมาณให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยยึดหลักการบริหารงบประมาณที่สำคัญดังนี้ (โอสถ ทองมี และ พัทธรา ประวาลพิทย์, 2547:260)

1. สถานศึกษาจะต้องวางแผนการใช้จ่ายเงิน โดยจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การใช้จ่ายเงินทุกบาทจะต้องมีโครงการรองรับ และประกาศคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อขอความเห็นชอบ
2. การใช้จ่ายเงินต้องถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย
3. ใช้เงินถูกต้องตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ได้ผลผลิต ผลลัพธ์ โดยมีตัวชี้วัดด้านปริมาณ คุณภาพ เวลา ต้นทุน และต้องสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดคุณภาพผลผลิตหลัก
4. ต้องควบคุมการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายเงินของส่วนราชการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายของแผนงาน งาน โครงการอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ต้องมีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงาน งาน/โครงการ และนำมาปรับปรุงแก้ไข

สรุปได้ว่า การจัดการด้านงบประมาณในโรงเรียน เป็นการจัดการด้านที่เกี่ยวข้องกับการเงิน โดยโรงเรียนนำเงินงบประมาณที่ได้รับมาจัดการดำเนินการใช้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ในการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และถูกต้องตามระเบียบ ทันทต่อเหตุการณ์ นอกจากนี้โรงเรียนต้องรับผิดชอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรอย่างโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และได้ผลงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.3.3. การจัดการด้านบริหารงานบุคคล

บุคลากรในสถานศึกษา ประกอบด้วยบุคคลหลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มฝ่ายบริหาร คือกลุ่มบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งบริหาร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ในตำแหน่งผู้อำนวยการ ครูใหญ่ และผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา ในตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยครูใหญ่ กลุ่มครูผู้สอนคือกลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนใน 8 กลุ่มสาระ กลุ่มครูสนับสนุนการสอน

หรือบุคลากรทางการศึกษา คือ กลุ่มบุคคลหรือครูผู้สอนที่ทำหน้าที่ในหน่วยงานสนับสนุนการสอนภายในสถานศึกษา ได้แก่ งานแนะแนว งานโสตทัศนศึกษา งานทะเบียนวัดผล งานพัสดุ งานการเงิน งานสารบรรณ งานห้องสมุด ตลอดจนงานบริการอื่นๆ ในสถานศึกษา

การบริหารงานบุคคลมีวัตถุประสงค์ที่จะตอบสนองความต้องการทั้งในระดับสังคม ระดับองค์กร และระดับบุคลากร ซึ่งเป็นหน้าที่เกี่ยวกับองค์กร โดยตรง ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การให้บริการ การควบคุม และหน้าที่เกี่ยวกับสมาชิก ได้แก่ การวางแผนกำลังคน การสรรหา การธำรงรักษา และการดูแลให้บุคคลที่ต้องออกจากงานสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม (ทศน์วงศ์อื่น, 2547:274-280)

ขอบข่าย ภารกิจ การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ(2546 :53) ได้กำหนดไว้ ประกอบด้วย 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย และ 5) การออกจากราชการ

ดังนั้น กระบวนการจัดการด้านบุคคลในโรงเรียนต้องกำหนดให้เป็นระเบียบกฎเกณฑ์ และแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับขอบข่าย การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ ดังนี้ (1) การวางแผนอัตรากำลัง (2) การสรรหาหรือการได้มาซึ่งบุคลากร (3) การจัดวางบุคลากรในตำแหน่งต่างๆ และ (4) การธำรงรักษา พัฒนาบุคลากร

2.3.3.1 การวางแผนอัตรากำลัง

พนัส หันนาคินทร์ (2544:129-130) กล่าวว่าในการวางแผนอัตรากำลัง โรงเรียนจะต้องทราบว่าการกิจที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัตินั้นมีอะไรบ้าง ต้องการผู้ที่จะมาปฏิบัติงาน แต่ละประเภทเป็นจำนวนเท่าไร เช่น จะต้องมีการสอนวิชาอะไร เป็นจำนวนเท่าไร ทั้งนี้ย่อมเป็นไปตามโครงการการจัดการศึกษาที่โรงเรียนได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ ครูใหญ่ต้องทราบว่าในขณะนี้ มีอัตราครูแต่ละประเภทอยู่เท่าไร และต้องการเพิ่มอัตรากำลังอีกเท่าไร การวางแผนอัตรากำลังพิจารณาได้จากเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. โรงเรียนมีโครงการอะไรที่ดำเนินการอยู่แล้ว ในภายหน้าจะปรับปรุงหรือเพิ่มเติมโครงการอะไรอีกบ้าง
2. แต่ละประเภทของงานต้องการคนที่มีคุณสมบัติอย่างไร เช่น การสอนวิชาต่างๆ ลักษณะของวิชาอาจแตกต่างกัน ความต้องการคนที่มาปฏิบัติงานก็ต้องแตกต่างกัน
3. นอกจากภาระในการสอนครูจะต้องทำหน้าที่พิเศษนอกเหนือจากนั้นอีกหรือไม่ เช่น การควบคุมกิจการนักเรียน การผลิตอุปกรณ์การเรียน

4. การเปลี่ยนแปลงจำนวนครูจากสาเหตุอื่น เช่นครูครบเกษียณอายุ ครูลาศึกษาต่อ การย้ายติดตามครอบครัว การเลื่อนตำแหน่ง

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543:122) กล่าวว่าสถานศึกษาจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนด้านอัตรากำลัง โดยการสำรวจอัตรากำลังที่มีอยู่ปัจจุบัน และพยากรณ์ความจำเป็นในอนาคต แล้วจึงวางแผนปฏิบัติเกี่ยวกับการขออัตรากำลังเพิ่มเพื่อใช้ประโยชน์ในสถานศึกษา

ดังนั้น การวางแผนอัตรากำลัง เป็นงานอันดับแรกของการจัดการด้านบุคคล ซึ่งถือเป็นความจำเป็นที่ทางผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดความพร้อมในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง อีกทั้งเป็นการ ป้องกันปัญหาอันเกิดจากการขาดแคลนบุคลากรอีกด้วย

2.3.3.2 การสรรหา

บุคลากรในโรงเรียนจะสามารถทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ ความจำเป็นในการจัดการด้านบุคลากรหลังจากการวางแผนอัตรากำลังคน คือการสรรหาคนมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงาน

ธงชัย สันติวงษ์ (2540:123) ได้ให้ความหมายของการสรรหาว่า เป็นการดำเนินงานในกิจกรรมหลาย ๆ อย่างที่หน่วยงานจัดทำขึ้น เพื่อมุ่งที่จะดึงดูดใจผู้สมัครที่มีความรู้ความสามารถ และทัศนคติ ที่ดีตรงตามความต้องการเข้ามาร่วมทำงาน ในอันที่จะช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

สถานศึกษาสังกัดเอกชน (ทัศนีย์ วงศ์เย็น, 2547:283) ได้กล่าวถึงแนวทางหรือวิธีการสรรหาครู ว่าจำแนกได้เป็น 2 วิธี ดังนี้

1) วิธีการสอบคัดเลือก โดยสถานศึกษาดำเนินการสอบคัดเลือกบุคคลผู้มีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ที่กำหนด และสมัครเข้าสอบคัดเลือกด้วยวิธีทางและระเบียบปฏิบัติของหน่วยงาน

2) วิธีการคัดเลือก โดยสถานศึกษาดำเนินการคัดเลือกบุคคล โดยอาจดำเนินการในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังนี้

(1) คัดเลือกจากบุคคลผู้มีคุณสมบัติครบตามเกณฑ์ที่กำหนด และสมัครเข้าสอบคัดเลือกด้วยวิธีทางและระเบียบปฏิบัติของหน่วยงาน

(2) สถานศึกษาค้นหาบุคลากรที่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งครู ที่สถานศึกษาต้องการจากสถาบันผลิตครูให้สนใจสมัครเข้าทำงาน

นอกจากนี้อาจพบว่ารายละเอียดของบุคลากรในบางสาระการเรียนรู้ขาดอัตรากำลัง การสรรหาหรือคัดเลือกบุคลากรอาสาสมัครช่วยงานในโรงเรียน ซึ่งถึงแม้มีคุณสมบัติไม่ครบตามต้องการ แต่มีความสนใจ ยินดีที่จะปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ว่างหรือตำแหน่งที่ขาดอัตรากำลังนั้น

แล้วส่งเสริม สนับสนุนให้ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมในระยะสั้น เป็นการเพิ่มทักษะความสามารถ และความรู้ตามความจำเป็นได้ ถือได้ว่าเป็นการสรรหานุคลากรอีกวิธีหนึ่งอย่างไม่เป็นทางการ และการสรรหานุคลากรในท้องถิ่นมาช่วยงานในสถานศึกษา เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่สอดคล้องกับข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การสรรหานุคลากรวิธีการนี้ อาจทำได้โดยการขอคำแนะนำจากบุคลากรปัจจุบัน พิจารณาจากข้อมูลของอาสาสมัคร ประกาศรับสมัครขอ จากสถานการศึกษา และสมาคมวิชาชีพต่างๆ

สรุปได้ว่า การสรรหานุคลากรเข้าทำงาน เป็นงานสำคัญของการจัดการด้านบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงควรกำหนดนโยบายและขั้นตอนในการคัดเลือกและสรรหานุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณลักษณะ และมีคุณภาพตามต้องการ

2.3.3.3 การจัดวางบุคลากร

การจัดวางครูและบุคลากรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์ มองงานและมองคนได้ทะลุปรุโปร่ง หากสามารถจัดวางครูได้เหมาะสมกับงาน สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และถูกกับความรัก ความชอบในงานนั้นของครูแล้ว ประสิทธิภาพของงานในตำแหน่งนั้น ๆ จะเกิดผลได้สูงสุด (ทัสนี วงศ์ยืน, 2547:289)

ในการจัดวางตำแหน่งครูสายผู้สอน สถานศึกษาควรคำนึงถึงภาระงานประจำของครูที่มีการจัดการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา คือจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ตามความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
4. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (อ้างถึงใน วรรณิการ์ สงวนนวน, 2546:24-25) ได้แสดง ทักษะเกี่ยวกับการจัดครูเข้าสอนว่าควรดำเนินการดังนี้

1. สำรวจความพร้อมของบุคลากรก่อนเปิดหลักสูตรใหม่
2. กำหนดคุณสมบัติสำหรับครูผู้สอนรายวิชา
3. จัดตามความถนัดของครูผู้สอนคือ จัดตามวิชาเอก โทที่เรียนมา จัดตามรายวิชาที่ ครูสนใจ และจัดตามรายวิชาที่ครูมีประสบการณ์
4. การแก้ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอนได้แก่ จัดครูคนเดียวให้สามารถสอนได้ หลายวิชา จัดครูฝ่ายสนับสนุนการสอน ช่วยฝ่ายปฏิบัติการ จัดคาบเรียนและสอนชั้นเรียนให้ตรงกัน
5. หาวิทยากรภายนอกมาช่วยสอน
6. การจัดครูสอนแทน เมื่อครูไม่มาสอน

สรุปได้ว่า การจัดวางบุคลากร หรืองานจัดบุคลากรเข้าสอนนี้ เป็นการกำหนด บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติให้ชัดเจน เป็นงานที่ต้องดำเนินการหลังจากสรรหา บุคลากรหรือครูได้แล้ว ผู้บริหารจะต้องพิจารณาโดยคำนึงถึงคุณลักษณะของผู้สอนจาก ความรู้ ความสามารถในการสอน ประสบการณ์ในการสอน ความสนใจ คุณสมบัติพิเศษเฉพาะบางวิชา

2.3.3.4 การธำรงรักษา

การธำรงรักษาบุคลากรในสถานศึกษาให้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมี ความสุข ปฏิบัติงานได้เต็มตามศักยภาพ มีความสำคัญอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้อง ดำเนินการในเรื่องของการจูงใจ อันเป็นปัจจัยในการสร้างความพึงพอใจให้แก่บุคลากรใน สถานศึกษา ที่ส่งผลให้เกิดขวัญและกำลังใจในกาปฏิบัติงาน (ทัสนี วงศ์เย็น, 2547:292) การธำรง รักษาบุคลากรในสถานศึกษา อาจทำได้หลายประการ เช่น การจูงใจ การสร้างขวัญและกำลังใจ การพัฒนาบุคลากร หรือ ครูผู้สอน

กิติ ดยัคคานนท์ (อ้างถึงใน ทัสนี วงศ์เย็น, 2547:294) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้าง แรงจูงใจผู้ได้บังคับบัญชาให้รู้สึกอยากทำงาน โดยการชมเชย การยกย่องให้เกียรติ การให้ความ เป็นมิตร การให้ร่วมคิด การร่วมทำงาน การจัดงานให้เหมาะสมกับตน ช่วยเหลือเมื่อติดขัดหรือมี ปัญหา ให้ได้ทราบผลงาน ให้มีการแข่งขัน พยายามใช้อิทธิพลของกลุ่มใหญ่ดึงกลุ่มเล็ก การมี อุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยในการทำงาน การสร้างบรรยากาศในการทำงาน การให้รางวัล การทดสอบ การสร้างขวัญและกำลังใจ บุคลากรในโรงเรียนอาจทำได้ โดยการจัดบรรยากาศการทำงาน

แบบร่วมกันคิด ร่วมกันทำ การให้ความยุติธรรม การจัดสวัสดิการ ประโยชน์ และบริการแก่บุคลากร รวมทั้งการให้โอกาสตามเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพครู เช่น การเลื่อนตำแหน่ง

ในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษามีวัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้สอน เพิ่มพูนและพัฒนาวิชาการกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพิ่มความคล่องตัวและการปรับตัวของผู้สอน เสริมสร้างศักยภาพของผู้สอนและคุณภาพของผู้เรียน ตลอดจนเพื่อสร้างความตระหนักว่าการพัฒนาผู้สอนเป็นประโยชน์แก่ตนเอง เพราะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ผู้สอนมีโอกาสได้เลื่อนตำแหน่ง ดังนั้น การพัฒนาบุคลากรหรือครู ให้มีความรู้ ความสามารถในการสอนนักเรียน โดยวิธีการต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาบุคลากร ซึ่งมีส่วนช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจุฑามาศ แก้วเกิดฟ้า (อ้างถึงใน สุনারี งามชื่น, 2547: 31) เสนอว่าการพัฒนาครู อาจารย์ ควรกระทำในรูปกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมในการพัฒนาครู ได้แก่ การประชุมพิเศษ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับผู้มาปฏิบัติงานใหม่ การสัมมนาวิชาการ โดยกลุ่มบุคลากร ร่วมกันศึกษาค้นคว้าในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง ภายใต้การนำของผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นวิธีการที่จะช่วยให้บุคลากรได้รับประสบการณ์ตรงอันก่อให้เกิดแนวคิดกว้างขึ้น การฝึกอบรม หรือการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การฝึกอบรมโดยการลงมือปฏิบัติงาน การส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมตามหน่วยงานที่จัด การส่งเสริมให้มีการศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถในหน้าที่ให้มากขึ้น

ทศนี วงศ์อิน (2547:299) กล่าวถึงการพัฒนาบุคลากรว่าเมื่อเริ่มเข้ามาสู่การเป็นบุคลากรในสถานศึกษาแล้ว ตามปกติเมื่อคนทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งย่อมหวังความก้าวหน้าและความสำเร็จในชีวิต งานใดที่ผู้ปฏิบัติมองไม่เห็นความก้าวหน้า ย่อมหมดกำลังใจที่จะทำงานต่อไป ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรให้ก้าวหน้าต่อไปทั้งในด้านความรู้และการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรได้นำความรู้ความสามารถที่ได้รับนั้นมาพัฒนาโรงเรียนอย่างเต็มที่ การพัฒนาบุคลากรเริ่มต้นขึ้นตามขั้นตอนดังนี้

1. การประชุมพิเศษ ผู้บริหารควรเน้นและให้ความสำคัญเรื่องการเรียนรู้วัฒนธรรมของสถานศึกษา การปรับตัวเข้ากับสถานศึกษา และให้ความรู้ในเรื่องภาพรวมสถานศึกษา ประวัติ วิสัยทัศน์ ปรัชญา เป้าหมาย โครงสร้าง ภารกิจ แผนกลยุทธ์ และภารกิจที่ต้องรับผิดชอบของครู สติฯ หน้าที่ กฎ ระเบียบ ตลอดจนข้อปฏิบัติของสถานศึกษา
2. การจัดระบบพี่เลี้ยง โดยจัดให้มีครูอาวุโส ที่มีจิตสำนึกความเป็นครูสูง และมีประสบการณ์ในการทำงาน เข้าในกฎระเบียบ วัฒนธรรม โดยเฉพาะสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตน ประกอบบุคลากรบรรจุใหม่

3. การฝึกอบรม สถานศึกษาควรจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร เป็นระยะๆ และต่อเนื่องสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มพูนทั้งพัฒนาสมรรถภาพของบุคลากรในด้านต่างๆ การพัฒนาบุคลากรสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น การบรรยาย การประชุม การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น และสามารถจัดฝึกอบรมทั้งในสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนใดที่ประกอบด้วยบุคลากรที่มีคุณภาพสูง ประสิทธิภาพของงานก็จะสูงด้วย การส่งเสริมพัฒนาให้ครู ได้รับความรู้เพิ่มพูนความรู้ด้านวิชาการ ทักษะ ความชำนาญ และมอบหมายภารกิจ หน้าที่ความรับผิดชอบ ได้ตรงตามความรู้และความสามารถตลอดจนสร้างขวัญกำลังใจ ความพึงพอใจ เพื่อให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นและมีขวัญกำลังใจ ย่อมทำให้เกิดความราบรื่นต่อการจัดการงานด้านอื่นของโรงเรียน

สรุปได้ว่า งานจัดการด้านบุคคล เป็นการจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับบุคลากร หากโรงเรียนมีการจัดโครงสร้างการจัดการบุคลากรให้เป็นระบบ ซึ่งรวมถึงการวางแผนอัตรากำลัง การสรรหา หลังจากนั้นต้องทำให้บุคลากรอยู่ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและด้วยความหวังที่จะยึดถือเป็นงานถาวรตลอดไป โดยการธำรงรักษาและการพัฒนาคุณภาพ ตลอดจนการประเมินศักยภาพ ซึ่งหากเป็นไปตามที่กล่าวมานี้ โรงเรียนจะได้บุคลากรที่มีความสามารถเหมาะสมมาปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ และบุคลากรเหล่านี้จะพยายามทำงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความรับผิดชอบ และบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.3.4 การจัดการด้านบริหารทั่วไป

อุทัย บุญประเสริฐ (2544:18-19) กล่าวว่า บทบาทที่สำคัญของงานบริหารทั่วไปสำหรับการจัดการโรงเรียนคือ การทำหน้าที่สนับสนุนการทำงานของหน่วยการเรียนการสอน ให้สามารถดำเนินงานด้านการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทที่สำคัญคือบทบาทในการบริการและบทบาทในการสนับสนุน งานบริหารทั่วไปของโรงเรียนจะมีลักษณะเป็นงานแม่บ้าน เป็นงานพื้นฐานที่ต้องมี เป็นงานประจำในโรงเรียนทุกประเภทคือ งานธุรการ สารบรรณ งานการเงิน การบัญชี การพัสดุ งานเจ้าหน้าที่หรือบุคคล งานอาคารสถานที่ งานพาหนะบริการ งานรักษาความปลอดภัย งานประชาสัมพันธ์ งานบริการอื่นๆ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546:61-66) ให้ความสำคัญของการจัดการด้านบริหารทั่วไปว่าเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บริการงานอื่นๆบรรลุตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และ การอำนวยความสะดวกต่างๆ ซึ่งได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการบริหารทั่วไปในสถานศึกษา คือ

1. เพื่อให้บริการสนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชนซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธา และให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

ทศนี วงศ์เย็น (2547:153) กล่าวว่า งานด้านบริหารทั่วไป ประกอบด้วย 1)งานธุรการ และงานสารบรรณ 2)งานพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างและระบบงาน 3)งานอาคารสถานที่ 4)งานข้อมูลสารสนเทศ 5)งานประชาสัมพันธ์ และ 6)งานความสัมพันธ์ชุมชน

ประเสริฐ นิวาสวัสดิ์ (2548:87) กล่าวว่า งานบริหารทั่วไปเป็นกระบวนการที่รวมเอาภารกิจหน้าที่ ที่เห็นว่าเป็นงานด้านย่อยและไม่อาจจัดเข้าไว้ในภารกิจหน้าที่หลักใดๆ นำมารวมเข้าด้วยกันเป็นภารกิจหน้าที่ด้านการบริหารทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยงานใหญ่ 4 ด้าน คือ 1) งานธุรการและสารบรรณ 2) งานกิจการนักเรียน 3) งานอาคารสถานที่ และ 4) งานสัมพันธ์ชุมชน

สำหรับการจัดการด้านบริหารทั่วไปของการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นศึกษาใน 4 งานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในหลักสูตรของโรงเรียน คือ (1) งานธุรการและสารบรรณ (2) งานอาคารสถานที่ (3) งานประชาสัมพันธ์ และ (4) งานชุมชนสัมพันธ์

2.3.4.1 งานธุรการและสารบรรณ

จรัส นองมาก, วิจิตร ภักดีรัตน์ (2537:203-206) ได้ให้ความหมายของงานธุรการในโรงเรียนว่า เป็นงานที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นการบริการหน่วยงานต่างๆ ของโรงเรียนให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายหรือความต้องการ งานธุรการในโรงเรียนจึงเปรียบเสมือนส่วนที่ประสานหรือคอยสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยความราบรื่น และได้แบ่งขอบข่ายของงานธุรการไว้ดังนี้ คือ 1) งานสารบรรณ 2) งานทะเบียนและรายงาน 3) งานเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย 4) งานประชาสัมพันธ์ 5) งานงบประมาณ 6) งานการเงินและบัญชี และ 7) งานพัสดุ

ทศนี วงศ์เย็น (2547:159) สรุปไว้ว่างานธุรการ เป็นงานฝ่ายสนับสนุนงานจัดการเรียนการสอน ช่วยให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ดำเนินไปได้คล่องตัวและสำเร็จได้ด้วยดี เป็นงานอำนวยความสะดวกด้านงานสารบรรณ (หนังสือเข้า-ออก) การติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และการประชาสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา การจัดการระบบงานสารบรรณของโรงเรียนจำเป็นต้องมีสภาพคล่อง สะดวก รวดเร็ว มีการ

จัดระบบเอกสารที่ดี สามารถค้นหาข้อมูลได้ภายในเวลาสั้นๆ ตลอดจนการอำนวยความสะดวกเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า งานธุรการเป็นการบริการหน่วยงานต่างๆ ของโรงเรียน ถึงแม้ว่างานธุรการไม่ได้เป็นหัวใจของการจัดการ โรงเรียน แต่ในทางปฏิบัติงานธุรการมีความสำคัญในแง่ที่เป็นหน่วยบริการและสนับสนุนฝ่ายการสอนและฝ่ายบริการนักเรียนให้สามารถดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายที่โรงเรียนต้องการ ดังนั้น หากระบบการจัดการงานธุรการดีย่อมสร้างความพึงพอใจแก่ผู้ใช้บริการทั้งบุคลากรในโรงเรียนและผู้ที่มาติดต่อกับโรงเรียน

2.3.4.2 งานอาคารสถานที่

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (อ้างถึงใน ศานิตย์ เซขชุ่ม, 2543:45) กล่าวถึง การจัดการอาคารสถานที่ว่าเป็นการจัดการต่างๆ ที่เกี่ยวกับ การตกแต่งและจัดบริเวณ การใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ และการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ของโรงเรียน เป้าหมายหลักประกอบด้วย การจัดอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนให้เหมาะสมกับการใช้งาน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเป้าหมายหลักอื่นๆ ที่โรงเรียนต้องการเน้นเกี่ยวกับอาคารสถานที่ โดยอาคารสถานที่ที่มีส่วนสำคัญในการเกื้อหนุนงานการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ (อ้างถึงใน กรรณิการ์ สงวนนวน, 2546: 28) ได้กล่าวถึงการจัดอาคารสถานที่ และการใช้แหล่งวิชาการในท้องถิ่น ต้องมีการเน้นจุดต่างๆ โดยจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่จะเป็นการเอื้อต่อการเรียนรู้ จัดให้มีห้องสมุด มุมหนังสือหรือแหล่งวิชาที่นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีบริเวณให้นักเรียนได้ฝึกฝนปฏิบัติกิจกรรม

งานอาคารสถานที่ คือ งานที่ดำเนินการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ และบริเวณของโรงเรียนเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา และบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ อาคารเรียน ห้องเรียน อาคารประกอบและห้องพิเศษ และบริเวณโรงเรียน (ทิพาพร อิทธิสรียานนท์, 2547:10-11) กล่าวว่า โรงเรียนควรมีการบำรุงรักษา ใช้ห้องต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน เช่นการมีห้องสมุด ที่จัดขึ้นเพื่อเอื้อต่อการให้นักเรียนค้นคว้า และเรียนรู้ด้วยตนเอง ห้องสมุดควรเลือกห้องที่เงียบสงบ อยู่ที่เป็นศูนย์กลางของโรงเรียนที่นักเรียนจากทุกอาคารมาใช้ได้ ควรจัดหนังสือให้พอเพียงแก่นักเรียน ห้องโสตทัศนูปกรณ์ ซึ่งรวบรวมเครื่องมือโสตทัศนศึกษา ทั้งหมดเอาไว้พร้อมจัดบริการครูได้นำไปใช้ประกอบการเรียนการสอน และห้องปฏิบัติการทางภาษา สำหรับฝึกทักษะ

กรมวิชาการ (อ้างถึงใน ภาวิณี บุญทา, 2545:22-23) ได้เสนอแนะลักษณะของห้องเรียนที่คาดหวังจะเอื้อต่อหลักสูตรนั้นควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

1. การจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อหลักสูตร ห้องเรียนเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนใช้เรียนรู้สิ่งต่างๆ และเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมส่วนตัว กิจกรรมที่ผู้เรียนสนใจหาความสนุกสนานเพลิดเพลิน และใช้เป็นการพักผ่อนยามว่าง สภาพแวดล้อมในห้องเรียนจึงปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อการเรียนการสอนของครู สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยจะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นผลดี

2. การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้จะต้องยึดหลักการเปลี่ยนแปลงได้อยู่เสมอตามความจำเป็นของการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนในลักษณะเป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพของสิ่งเร้า เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ เช่น การจัดและตกแต่งห้องเรียน การจัดที่นั่ง วัสดุอุปกรณ์ การจัดมุมเสริมความรู้และอื่นๆ

สรุปได้ว่างานอาคารสถานที่ เป็นงานจัดและปรับปรุงอาคารสถานที่ให้สนองและสอดคล้องกับการใช้หลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศที่ดี การจัดอาคารสถานที่ให้อำนวยความสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การศึกษาค้นคว้า เช่น ห้องเรียน ห้องสมุด ห้องสอนวิชาเฉพาะ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษาที่เพียงพอเอื้อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ทั้งผู้เรียน และผู้ปกครอง

2.3.4.3 งานประชาสัมพันธ์

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2540:1-2) กล่าวว่า งานประชาสัมพันธ์โรงเรียนจัดได้ว่ามีบทบาทอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากความเคลื่อนไหวทางการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียน เป็นข้อมูลที่ผู้ปกครองและชุมชนมีสิทธิที่จะต้องทราบ เพื่อความเข้าใจ และให้ความร่วมมือสนับสนุนทั้งด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังปัญญา ทั้งสองฝ่ายมีกระบวนการสื่อสารติดต่อสัมพันธ์สองทาง คือ โรงเรียนแจ้งข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการดำเนินงานให้ประชาชนทราบ และประชาชนให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะให้ความสนับสนุนต่อโรงเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นภารกิจที่ทั้งสองฝ่ายควรมีให้ต่อกัน โดยมีจุดมุ่งหมายสรุปได้ดังนี้

1. เพื่อรายงานความเคลื่อนไหว และการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมของโรงเรียน
2. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาสร้างความเชื่อถือ ศรัทธา และความเชื่อมั่น ให้ประชาชนรู้สึกเป็นเจ้าของ และเป็นหน้าที่ที่ต้องให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาในโรงเรียน

3. เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยส่งเสริมครู นักเรียน ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ลดปัญหาพฤติกรรมที่ไม่ต้องการของนักเรียน และป้องกันความขัดแย้งในแง่ต่างๆ ที่ทุกฝ่าย มีต่อโรงเรียนให้หมดไป

4. เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนสนับสนุน โรงเรียนทั้งด้านกำลังทรัพย์ กำลังกาย และกำลังปัญญาอย่างเต็มที่

จาร์ส นองมาก (อ้างถึงใน ประเสริฐ นิวาตวัตติ์, 2548:94) ได้กล่าวถึงงานประชาสัมพันธ์ คือ การดำเนินการเผยแพร่ข่าวสารนโยบาย วัตถุประสงค์ หรือเรื่องอื่นๆ ตามสมควร เพื่อจูงใจให้เขาเห็นด้วย หรือให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ จะได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า งานประชาสัมพันธ์ เป็นงานบริการที่สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับสังคม งานประชาสัมพันธ์มีบทบาททั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยในโรงเรียนมีการประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ให้ได้ข้อมูลเป็นปัจจุบันและถูกต้อง และบทบาทภายนอกโรงเรียนเพื่อแจ้งข้อมูล ข่าวสาร ความก้าวหน้าและความเป็นไปของการดำเนินงานของโรงเรียนทำให้โรงเรียนได้รับความเชื่อมั่นและได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง และชุมชน ดังนั้น การประชาสัมพันธ์โรงเรียนต้องมีแผนการวางไว้ล่วงหน้าและทำต่อเนื่องกันไปเพื่อบรรลุจุดหมายอย่างสมบูรณ์

2.3.4.4 งานชุมชนสัมพันธ์

ศานิตย์ เซยซุ่ม (2543:41) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนต่อชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของโรงเรียน คือ การสร้างสัมพันธ์กับชุมชน ในฐานะที่โรงเรียนเป็นแหล่งกำหนดมรดกทางวัฒนธรรมและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งมีผลกระทบไปสู่ครอบครัว ชุมชน และสังคม การทำหน้าที่ของโรงเรียนในการจัดการศึกษาจะบรรลุผลอย่างสมบูรณ์ได้ โรงเรียนต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนเพราะโรงเรียนต้องอาศัยทรัพยากรจากชุมชนช่วยในการพัฒนาโรงเรียน

อุทัย บุญประเสริฐและ จิราภรณ์ จันทร์สุพัฒน์ (2544:19) ความสำคัญของงานชุมชนสัมพันธ์นั้นอยู่ที่ความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลจากความเข้าใจอันดีต่อกันจะนำไปสู่ความร่วมมือ ช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรม และการดำเนินงานระหว่างกันและกันของโรงเรียนกับชุมชน ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของนักเรียน

กรมวิชาการ (2545:54) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้เปิดแนวทางให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีการประสานความร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ซึ่งบทบาทและหน้าที่ของชุมชนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา หรือธรรมนูญของสถานศึกษา
 2. มีส่วนร่วมในการกำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความต้องการของสังคมและชุมชน
 3. เป็นศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานการณ์จริง
 4. ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา
 5. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- หน่วยนิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2545:64) ได้กล่าวว่า เนื่องจากโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน จึงควรมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมี ดังนี้
1. โรงเรียนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน
 2. โรงเรียนมีหลักสูตรสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เช่น รับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับความต้องการของชุมชน
 3. โรงเรียนใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน
 4. โรงเรียนให้ความช่วยเหลือชุมชน เช่น ฝึกอบรม เผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ ร่วมพัฒนาชุมชน บริเวณสนาม
 5. โรงเรียนให้บริการแก่ชุมชนในด้านอาคารสถานที่ เช่น สนามกีฬา ห้องสมุด ห้องประชุม
 6. โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือและความร่วมมือกับชุมชนด้านการเงิน ค่าปรึกษาต่างๆ
 7. คณะครูและผู้บริหารโรงเรียนเยี่ยมบ้านนักเรียนหรือเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนตามโอกาสที่เหมาะสม
 8. โรงเรียนจัดทำสิ่งพิมพ์และประชาสัมพันธ์รูปแบบต่างๆ เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน จัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า
 9. โรงเรียนและชุมชนร่วมกันอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน ส่งเสริมยกย่องภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากความสำเร็จ และขอบข่ายงาน ของการจัดการด้านบริหารทั่วไปจะเห็นได้ว่าเป็นงานที่ครอบคลุมงานย่อยด้านต่างๆ โดยทุกงานเป็นงานบริการและสนับสนุนงานวิชาการและงานด้านอื่นๆ ให้ดำเนินไปอย่างราบรื่นไม่ว่าจะเป็นงานธุรการ งานอาคารสถานที่ งานประชาสัมพันธ์ และงานชุมชนสัมพันธ์

กล่าวโดยสรุป การจัดขอบข่ายงานในแต่ละด้านเป็นการจัดโครงสร้าง แบ่งสายงานตามลักษณะหน้าที่และความรับผิดชอบที่เป็นระบบ มีการมอบอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งมีการกำหนดหน้าที่โดยทุกด้านมีกระบวนการทำงานที่สัมพันธ์ เกี่ยวข้องกัน มีการติดต่อประสานงานกัน โดยมีจุดมุ่งหมายชัดเจน และสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน ไม่ว่าโรงเรียนจะมีขนาดใดก็ตาม การจัดการโรงเรียนจึงถือเป็นพื้นฐานของการบริหารที่ช่วยให้การบังคับบัญชาและการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการโรงเรียนจะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและบุคลากร ต้องมีความเข้าใจในเรื่องกระบวนการดำเนินการงานจัดการในทุกด้าน

2.4 การจัดการสอนภาษาจีนในประเทศไทย

2.4.1 ประวัติความเป็นมาของการสอนภาษาจีนในประเทศไทย

ประเทศไทยในฐานะประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับประเทศจีนมาช้านาน เปรียบเสมือนบ้านพี่เมืองน้อง ทั้งด้านความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ด้านการค้า และมีประวัติด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยเกิดขึ้นมายาวนาน ตั้งแต่อดีตวัฒนธรรมไทย-จีนมีความกลมกลืนกัน โดยในระยะเริ่มแรก การเรียนการสอนภาษาจีน อยู่ในโรงเรียนเอกชนที่จัดตั้งโดยชุมชนในท้องถิ่นที่รวมตัวกันเป็นสมาคม หรือมูลนิธิ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุตรหลานของตนสืบทอดวัฒนธรรมในการสื่อสารด้วยภาษาจีน แต่ต่อมามีการใช้ภาษาจีนติดต่อธุรกิจระหว่างครอบครัว บริษัท ห้างร้านภายในประเทศ ตลอดจนทั้งใช้ภาษาจีนเป็นเครื่องมือทางการเมือง ทำให้รัฐบาลในขณะนั้นมีนโยบายเน้นการควบคุมดูแลโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีน (โรงเรียนจีนคั้งเคิม) ทุกโรงเรียนเป็นพิเศษ ครั้นเมื่อ พ.ศ. 2518 นโยบายการควบคุมอย่างเคร่งครัดนี้ได้รับการผ่อนปรนลง โรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนมีอิสระในการดำเนินกิจการเช่นเดียวกับโรงเรียนเอกชนประเภทอื่น (จุไรรัตน์ แสงบุญนำ, 2549 : 8) ทั้งโรงเรียนภาครัฐและเอกชนจึงเปิดสอนภาษาจีนมากขึ้นในหลายระดับ และในสถานศึกษาทุกประเภท ทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา

2.4.2 ความสำคัญของภาษาจีนในสังคม

เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาการในปัจจุบันได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การได้รับข้อมูลข่าวสารและวัฒนธรรมต่างชาติมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ผู้ที่มีความสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะมีโอกาสได้เรียนรู้ความก้าวหน้า ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และใช้ภาษาเพื่อการประกอบอาชีพ ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับประชากรของประเทศอย่างเท่าเทียม เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพประชากร (วิกรม กรมดิษฐ์ , 2548 : 27) ให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่าในการพัฒนาประเทศที่สร้างสังคมฐานเศรษฐกิจโดยอาศัยภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือของการสื่อสารตลอดจนสามารถนำประเทศไปสู่การแข่งขันด้านเศรษฐกิจ และด้วยภาษาจีนเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกันทั่วโลก ประกอบกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยและอาเซียนเป็นอย่างมาก และมีแนวโน้มที่จะเกิดการขยายความสัมพันธ์ด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากรายงานการพัฒนาศึกษาภาษาจีนในประเทศไทย ของ กังวาท ดันติพงษ์อนันต์ (2548 : 1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาจีนในยุคปัจจุบันไว้ว่า

...การปฏิสัมพันธ์ เติมรูปแบบและการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคกลุ่มประเทศอาเซียนและการร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจส่วนภูมิภาค ระหว่างกลุ่มอาเซียนต่อประเทศจีน กลุ่มอาเซียนต่อประเทศญี่ปุ่น และกลุ่มอาเซียนต่อประเทศเกาหลี ทำให้เห็นได้ว่าการศึกษาภาษาจีนยังมีความสำคัญมากขึ้น โดยที่ภาษาจีนเป็นสายเชื่อมโยงอย่างดี จึงเป็นเครื่องมือประสานการปฏิสัมพันธ์อย่างดียิ่ง วัฒนธรรมจีนและเศรษฐกิจชาวจีนที่อิงอยู่กับภาษาจีนจะมีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งภูมิภาค โดยที่ไม่มีสิ่งอื่นจะเข้ามาทดแทนได้.....

ในปัจจุบันภาษาจีนได้เข้ามามีบทบาทในฐานะภาษาต่างประเทศ ที่มีผู้สนใจเรียนมากอีกภาษาหนึ่ง นอกเหนือจากภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน ชาติ อาหรับ และญี่ปุ่น ซึ่งในช่วงหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยตื่นตัวด้านภาษาจีนอย่างมาก ผู้ที่ให้บุตรหลานเรียนภาษาจีนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าผู้ที่สามารถสื่อสารภาษาจีนได้จะมีเส้นทางในการประกอบอาชีพที่ดีในอนาคต ภาษาจีนจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งปัจจุบันและอนาคตทั้งด้านการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว อุตสาหกรรม ฯลฯ สำหรับคนไทยนั้นเรียนภาษาจีนมาตั้งแต่อดีต วัฒนธรรมไทย จีน มีความกลมกลืนกัน และยังประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีนโยบายเปิดประเทศ ทำให้ความต้องการใช้ภาษาจีนในหมู่คนไทยได้ขยายตัวมากขึ้น

2.4.3. นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีน

กระทรวงศึกษาธิการ (2548-2549:1-3) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนภาษาจีน อีกทั้งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีวิทยาการและเทคโนโลยีในสาขาต่าง ๆ ที่ทันสมัย ซึ่งคนไทยควรได้เรียนรู้เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาจีนในระดับที่ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาจีนเพื่อติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อให้จัดการเรียนการสอนภาษาจีนสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและมีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ สามารถก้าวสู่ความเป็นมาตรฐานสากลมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศที่ 2 ให้เป็นระบบ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

1. ด้านนโยบาย โดยเร่งสร้างความตระหนักในสังคมถึงความจำเป็นในการเรียนรู้ภาษาจีน ส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่น ชุมชนให้ความร่วมมือลงทุนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อาษาจีน และจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีนระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับจังหวัด โดยมีคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนภาครัฐและเอกชน ทำหน้าที่ประสานงานร่วมมือพัฒนาหลักสูตร สื่อ วัาระบบพัฒนาครู ผู้บริหารโรงเรียน วิเคราะห์ วิจัยอย่างต่อเนื่อง
2. ด้านหลักสูตร โดยจัดทำกรอบมาตรฐานหลักสูตรภาษาจีนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งโรงเรียนสามารถปรับใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการได้ การทำหลักสูตรดังกล่าวนี้จึงเป็นหลักสูตรต่อเนื่อง เพื่อต่อยอดความรู้จากระดับประถมถึงมัธยมปลาย และหลักสูตรสำหรับผู้เริ่มเรียนในชั้นมัธยม รวมทั้งมีหลักสูตรที่พัฒนาทักษะเฉพาะด้าน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของประเทศ
3. ด้านเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยกำหนดคาบเรียนต่อสัปดาห์ จำนวนคำที่เหมาะสมในแต่ละระดับชั้น จำนวนหน่วยการเรียนรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหาตามมาตรฐานสาระการเรียนรู้ รวมทั้งกำหนดข้อสอบกลางสำหรับวัดผลแต่ละระดับชั้นหรือช่วงชั้น และให้มีการวัดความสามารถด้านภาษาจีนของผู้เรียน โดยอิง HSK แทนการวัดด้วยการผ่านชั้นเรียน
4. การจัดระบบเทียบโอนผลการเรียนข้ามหลักสูตร โดยผู้เรียนที่เรียนจบชั้นใดจะได้รับประกาศนียบัตรเป็นหลักฐาน ไม่ต้องเรียนซ้ำชั้นซึ่งเป็นการลดปัญหาการเรียนซ้ำ
5. ด้านเวลาเรียน โดยกำหนดเวลาเรียนให้มากเพียงพอ เพื่อให้เกิดผลในการเรียนอย่างจริงจัง โดยใช้การเรียนนอกเวลาเรียนหรือการเรียนแบบบูรณาการ หรือจัดกิจกรรมอื่นที่เหมาะสม โดยใช้ภาษาจีนเป็นสื่อ

6. ด้านหนังสือเรียนและสื่อการเรียนการสอน โดยขอความร่วมมือจากรัฐบาลจีนเพื่อช่วยเหลือพัฒนาระบบสนับสนุนให้โรงเรียนมีหนังสือเรียนที่เป็นมาตรฐานเดียวกันตามหลักสูตร และมีหนังสือเสริมที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ สามารถใช้สื่ออื่นๆ เพิ่มเติมได้อย่างหลากหลาย เช่น มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนทุกระดับชั้นผ่านสื่อทางไกล

7. ด้านตัวอักษร โดยใช้อักษรจีนตัวย่อและตัวอักษรในหลักสูตรและการเรียนการสอน

8. ด้านครูผู้สอนโดยจัดระบบกำหนดมาตรฐานครูผู้สอนภาษาจีน ยกย่องประกาศเกียรติคุณ มีการพัฒนาครูประจำการไทยที่สอนภาษาจีนอย่างต่อเนื่อง จัดเครือข่าย เพื่อช่วยเหลือและแนะนำครูตามโรงเรียนต่างๆ ส่งเสริมการผลิตและสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากรรุ่นใหม่ เช่น การให้ทุนศึกษาต่อประเทศจีน รับครูที่จบวิชาเอกภาษาจีนให้เรียนวิชาการศึกษาให้ค่าตอบแทนพิเศษ พร้อมกันนี้ให้ทำความตกลงกับรัฐบาลจีน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความร่วมมือในการแสวงหา สนับสนุน ครูแลครูจีนในประเทศไทย สิ่งเหล่านี้เป็นการสร้างขวัญกำลังใจครู ลดภาระโรงเรียนที่ต้องจัดครูผู้สอนหลากหลายเกินไป หรือเปลี่ยนครูผู้สอนบ่อย

9. ด้านการสนับสนุนโรงเรียนให้เปิดสอน โดยวิเคราะห์พื้นที่ที่ควรส่งเสริมเพิ่มเติม สนับสนุนค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในระยะแรกตั้ง และพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อให้จัดการเรียนการสอนภาษาจีน พร้อมทั้งส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์ไทย-จีน

10. ด้านบทบาทของชมรมและสมาคม โดยสนับสนุนสมาคมครูสอนภาษาจีนให้มีการจัดประชุมวิชาการอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลาย จัดทำwebsite เพื่อให้บริการแนะนำครูผู้สอน ขอความร่วมมือจากสมาคมจีนเผยแพร่วัฒนธรรมจีนแก่ครูและนักเรียนไทย และส่งเสริมการผลิตหนังสือจีนในราคาข่อมเยา

11. ด้านวิจัย โดยสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาวิธีสอนที่ประสพผลดีที่สุดที่เหมาะสมกับประเทศไทย

12. แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น โดยส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียนเพื่อผู้เรียนได้ใช้ภาษาจีนในสถานการณ์จริง และได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.4.4 สภาพโรงเรียนเอกชนที่จัดการเรียนการสอนภาษาจีนในหลักสูตร

สิริธร เบญจางคประเสริฐ (2546:9) ได้ศึกษาถึงการสอนภาษาจีนในประเทศไทย พบว่าปัจจุบันการสอนภาษาจีนไม่ได้จำเพาะอยู่ในโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีน(โรงเรียนจีนดั้งเดิม) เท่านั้น โรงเรียนประเภทอื่นๆ ทั้ง โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา โรงเรียน

เอกชนประเภทอาชีวศึกษา โรงเรียนนานาชาติ และโรงเรียนที่จัดการศึกษานอกระบบ ก็เปิดสอนภาษาจีนในหลักสูตรกันอย่างกว้างขวาง

ดังนั้น โรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาจีนในหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะ โรงเรียนประเภทสามัญศึกษา จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของนักเรียน และผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานได้เรียนรู้ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศ อีกภาษาหนึ่งนอกเหนือจากภาษาอังกฤษ

จากผลการประชุมของคณะกรรมการแผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548-2549) ทำให้ทราบถึงสภาพทั่วไปของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนซึ่งมีประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจสรุปได้ ดังนี้

2.4.4.1 ประเภทและจำนวนโรงเรียนที่สอนภาษาจีน ปัจจุบันโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนในประเทศไทยแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) โรงเรียนประเภท ม.15(1) คือโรงเรียนเอกชนในระบบที่เปิดสอนภาษาจีน
- 2) โรงเรียนประเภท ม.15(2) คือโรงเรียนเอกชนสอนภาษานอกระบบหลักสูตรระยะสั้น)
- 3) โรงเรียนประเภท ม.15(3) คือ โรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อการกุศลไม่หวังผลกำไร สำหรับเด็กด้อยโอกาส

จำนวนโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนภาษาจีนในสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเปิดสอนภาษาจีน 295 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีน (โรงเรียนจีนดั้งเดิม) จำนวน 113 แห่ง (อยู่ในกรุงเทพมหานคร 22 โรง อยู่ในส่วนภูมิภาค 91 โรง) โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา 64 แห่ง โรงเรียนนานาชาติ 10 แห่ง โรงเรียนเอกชนประเภทอาชีวศึกษา 19 แห่ง และโรงเรียนเอกชนนอกระบบ 89 แห่ง ส่วนโรงเรียนในการควบคุมดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประมาณ 120 แห่ง นอกจากนั้นวิทยาลัย มหาวิทยาลัย และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ประมาณ 80 แห่ง

2.4.4.2 การจัดการเรียนการสอน

1) ด้านหลักสูตร โรงเรียนใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 เป็นกรอบ แต่ยังไม่มีการจัดทำหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานกลาง หลักสูตรสถานศึกษาจึงหลากหลายตามความพร้อมของโรงเรียนแต่ละแห่ง นอกจากนี้หลักสูตร

ในแต่ละช่วงชั้น ไม่มีความต่อเนื่องกัน เพราะบางโรงเรียนเปิดสอนภาษาจีนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา บางโรงเรียนเปิดสอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษา

2) หนังสือแบบเรียน โรงเรียนเลือกใช้แบบเรียนที่แตกต่างกันโดยเป็นแบบเรียนภาษาจีนจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้หวัน สิงคโปร์ ฯลฯ นอกจากนี้หนังสือแบบเรียน บางโรงเรียน จะใช้หนังสือแบบเรียนตามหลักสูตรที่จัดทำ หรือได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากรัฐบาลจีน หรือภาคเอกชน รวมทั้งการแปลจากแบบเรียนจีนที่ใช้สอนในประเทศตะวันตก

3) ด้านครูผู้สอน สถานศึกษาภาคเอกชนมีครูภาษาจีนไม่เพียงพอเช่นเดียวกับภาครัฐ นอกจากนี้ครูสอนภาษาจีนได้รับโอกาสในการพัฒนาน้อย ซึ่งได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยจัดโครงการความร่วมมือระหว่างไทย-จีน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน สามารถส่งครูสอนภาษาจีนที่มีความสามารถหลากหลายได้ปีละ 60-70 คน มีทั้งที่ปฏิบัติงานได้ดี และต้องพัฒนาปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย ในส่วนของการจ้างผู้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยซึ่งมีความสามารถในการสอนได้ดี อัตราค่าจ้างถูกลงและสามารถอยู่ต่อได้เกินกว่า 2 ปี แต่ครูเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการอบรมเรื่องการสอนและวัฒนธรรม

4) ด้านการฝึกอบรมครูภาษาจีน รัฐบาลจีนได้ให้การสนับสนุนทุนฝึกอบรมครูภาษาจีนปีละประมาณ 100 ทุน นอกจากนี้มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงซึ่งมีโครงการฝึกอบรมภาษาจีนปีละ 2 รุ่น แก่ครูประจำการ และคัดเลือกผู้มีผลการเรียนดีไปอบรมเพิ่มเติมที่ประเทศจีน และในอนาคต มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงจะจัดตั้งศูนย์พัฒนาครูภาษาจีนในประเทศไทย โดยจะมีกองทุน สิรินคร ให้การสนับสนุน

5) ด้านการสอนภาษาจีนทางไกล เป็นการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนสู่มวลชนอย่างแท้จริงโดยโรงเรียนวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้จัดการสอนภาษาจีนทางไกลผ่านดาวเทียมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงตอนปลาย สัปดาห์ละ 5 คาบ ไปยังโรงเรียนปลายทางรวมทั้งการเรียนการสอนผ่านทางเว็บไซต์ไปยังประเทศจีนตอนใต้ ลาว กัมพูชา และเวียดนาม และได้รับความร่วมมือจากกระทรวงศึกษาธิการประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนส่งผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมาจัดทำแบบเรียนภาษาจีน

แต่อย่างไรก็ตามจากผลสรุปเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยยังแสดงให้เห็นถึง ปัญหาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกัน และส่งผลถึงคุณภาพของการจัดการศึกษา การจัดการ

โรงเรียน และคุณภาพของนักเรียนในท้ายที่สุด ดังนั้นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ควรคำนึงอย่างยิ่งคือการจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพเพื่อปรับเปลี่ยนองค์การให้ทันต่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงในสังคม สอดคล้องก่อนนโยบายรัฐบาล เป็นไปตามความประสงค์ของผู้เรียน เนื่องจากการกำหนดเป้าหมายของนโยบายการศึกษาเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย แต่การนำไปปฏิบัติหรือการจัดการโรงเรียนเป็นสิ่งที่ยากยิ่งกว่า และด้วยสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนเอกชนปัจจุบันยังมีความหลากหลาย มีปัญหามากมาย ดังนั้นจากการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการโรงเรียนเอกชนที่จัดการเรียนการสอนภาษาจีนในหลักสูตรระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งนี้ น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาไปปรับใช้ในการจัดการโรงเรียนต่อไป

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

ศศิพันธ์ ตรงยางกูร (2546) ได้ศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารโรงเรียนเอกชนขนาดใหญ่ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพการบริหารงานของโรงเรียน มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนงานสำหรับการปฏิบัติ การกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรในลักษณะธรรมนูญโรงเรียนและแผนพัฒนาโรงเรียน ในด้านการบริหารงานธุรการ แบ่งงานเป็นส่วนๆ ได้แก่ งานสารบรรณ งานพัสดุครุภัณฑ์ งานประชาสัมพันธ์ ในด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนมีการทำแผนปฏิบัติงานประจำปี การกำหนดหลักสูตรและโครงการสอน ที่คำนึงถึงหลักวิชาและความสามารถของผู้เรียนการจัดตั้งศูนย์สื่อ และการพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

วิจารณ์ ทองรอด (2548) ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารทั่วไป พบว่า 1) ด้านบริหารวิชาการ สภาพการปฏิบัติงาน ทั้งผู้บริหารและผู้สอนคือ การส่งเสริมให้ครูจัดทำกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนปัญหาการปฏิบัติงานของ ผู้บริหาร คือ การค้นหาและส่งเสริมความเป็นอัจฉริยภาพของนักเรียน ขณะที่ผู้สอน คือการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านบริหารงานบุคคล สภาพการปฏิบัติงานสำหรับผู้บริหาร คือ การสร้างขวัญกำลังใจให้เกิดความพึงพอใจ ขณะที่ผู้สอน คือ การให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย ส่วนปัญหาการปฏิบัติ ทั้งผู้บริหารและผู้สอน คือ การให้บุคลากรจัดทำผลงานทางวิชาการและจัดทำกรวิจัย

เพื่อพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านบริหารงานงบประมาณ สภาพการปฏิบัติงานสำหรับผู้บริหาร คือ การจัดทำรายงานสรุปผลการใช้งบประมาณทุก ๆ ไตรมาส ขณะที่ผู้สอน คือ การจัดทำแผนปฏิบัติการสอดคล้องกับแผนการใช้จ่ายเงิน ปัญหาการปฏิบัติทั้งผู้บริหารและผู้สอน คือ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพียงพอต่อการจัดการศึกษา 4) ด้านการบริหารทั่วไป สภาพการปฏิบัติงาน ผู้บริหาร คือ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดยประสานกับหน่วยงานอื่น ขณะที่ผู้สอน คือ การนำชุมชนและหน่วยงานระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ปัญหาการปฏิบัติงานของผู้บริหาร คือ ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ผู้สอน คือ การนำข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงานมาจัดการเรียนการสอนและปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในส่วนของโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีน วรุณี จิวกิตติศักดิ์กุล (2538) ได้ทำการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาการบริหาร โรงเรียนเอกชนเพื่อสอนภาษาจีน เขตการศึกษา 8 พบปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน คือ 1) ด้านบุคลากร ครูไม่มีความพึงพอใจในงานที่ทำ ขาดความกระตือรือร้นที่จะหาความรู้เพิ่มเติม และครูไม่เพียงพอ นอกจากนี้คณะกรรมการบริหารที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาก็ยังขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการศึกษา 2) ด้านการเงิน ครูไม่ได้รับเงินเดือนตรงตามวุฒิการศึกษา 3) ด้านวัสดุครุภัณฑ์อาคาร สถานที่ ห้องสมุดมีหนังสือไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมกับนักเรียน 4) ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าเนื้อหาการสอนภาษาไทยและภาษาจีนยังไม่สอดคล้องและสัมพันธ์กัน

สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์ (2543) ได้ศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาโรงเรียนนโยบายพิเศษในจังหวัดชลบุรี กรณีศึกษาเฉพาะโรงเรียนสอนภาษาจีน พบว่า มีโรงเรียนจีนที่เปิดสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการอยู่ 5 แห่ง โดยสอนภาษาจีนเป็นวิชาเลือกในกลุ่มประสบการณ์พิเศษ สอนสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง ระดับอนุบาลเปิดสอน 3 ภาษา คือ ไทย จีน และอังกฤษ สอนโดยครูเจ้าของภาษา ผู้บริหารมีแนวทางพัฒนาโรงเรียน โดยจะเปิดสอนภาษาจีนถึงขั้นมัธยมศึกษา และจัดตั้งเป็นศูนย์ภาษาต่างประเทศเปิดสอนบุคคลทั่วไปนอกเวลาทำการ ปรับปรุงสถานศึกษา เพื่อให้มีมาตรฐานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา จัดสวัสดิการเพิ่มเติมให้แก่ครู นอกเหนือจากที่รัฐกำหนด ส่งเสริมให้ครูเพิ่มพูนความรู้ และพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้เป็นโรงเรียนพหุภาษา นอกจากนี้ทรศนะของผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนว่า โรงเรียนควรส่งเสริม พัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะการพูด การฟัง อย่างเป็นธรรมชาติ เพิ่มเติมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน อาทิ การสนทนากับเจ้าของภาษา การศึกษา คูณานต่างประเทศ เป็นต้น

ภาวิณี บุญทา (2545) ได้ศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตร เฉพาะกรณีของโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย พบว่า โรงเรียนมีการจัดตั้งโครงการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาจีน โดยมอบให้ครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำหลักสูตร มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร เน้นการเรียนภาษาเพื่อการสื่อสารและการประกอบอาชีพ กำหนดเนื้อหาสาระและกิจกรรม จัดทำเอกสารประกอบ มีเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีการวัดผลตามสภาพจริง ในการบริหารหลักสูตร มีการจัดเตรียมบุคลากร โดยส่งครูเข้าอบรมและประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดครูเข้าสอน ตรงตามวิชาเอก มีห้องปฏิบัติการภาษาจีน งบประมาณที่ได้รับส่วนใหญ่ นำมาใช้ในการอบรมพัฒนา จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน และเป็นค่าตอบแทนครู ใช้การประชาสัมพันธ์หลักสูตรผ่านกิจกรรมของโรงเรียน ผู้บริหารนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร โดยนิเทศการสอนในชั้นเรียน แต่ปัญหาที่พบ คือ ขาดแคลนครูผู้สอน ครูมีภาระงานมากจนไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอน ได้ครบทุกรายวิชา และนักเรียนขาดความต่อเนื่องเรื่องการเรียนรู้ภาษาจีนเมื่อครูขาดหรือลา

กรรณิการ์ สงวนนวน (2546) ได้ศึกษาถึงการนำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ทั้งผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ และประธานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ครูสอนภาษาจีนศึกษานิเทศก์กลุ่มภาษาต่างประเทศ ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการประชุม อบรม สัมมนาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) ในด้านการบริหารหลักสูตร ผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ และประธานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรภาษาจีน ขาดเอกสารในการศึกษาวิเคราะห์และทำความเข้าใจ ในด้านการทำความเข้าใจในหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีหลักสูตรแม่บทภาษาจีนที่ได้มาตรฐาน แต่ได้ดำเนินการปรับหลักสูตร โดยปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ปรับรายละเอียดเนื้อหา ปรับปรุงพัฒนาสื่อการเรียน การสอน ปรับระยะเวลาสอนเนื้อหาบทเรียนเพิ่มขึ้น แต่มีปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่สามารถสอนเนื้อหาได้ครบตามที่กำหนดในหลักสูตรและขาดความมั่นใจในการปรับหลักสูตร ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีสอนแบบบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เนื่องจากนักเรียนมีเวลาเรียนภาษาจีนเพียงสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง เท่านั้น

สิริธร เบญจางคประเสริฐ (2546) ได้ศึกษาเรื่องการสอนภาษาจีนในประเทศไทย พบว่า นอกจากโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนแล้ว การจัดการเรียนการสอนภาษาจีน มีแพร่หลายทั้งในโรงเรียนทั้งภาครัฐและเอกชนอื่น ๆ ซึ่งโรงเรียน เหล่านี้แม้เริ่มเข้ามาสอนภาษาจีนแต่มีความก้าวหน้ามากกว่าโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนดั้งเดิม เพราะมีการบริหารที่เป็นมืออาชีพและ

มีทุนทรัพย์ที่ได้เปรียบกว่า ส่วนปัญหาและอุปสรรค พบว่า 1) ด้านบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนขาดความเป็นผู้นำด้านวิชาการ ด้านครูสอนภาษาจีนขาดแคลนทั้งปริมาณและคุณภาพ 2) ด้านวิชาการ ยังไม่มีหลักสูตรภาษาจีนที่จะใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ขาดแคลนแบบเรียน แบบฝึกหัดที่เหมาะสมสำหรับการสอนภาษาจีนฐานะภาษาต่างประเทศ อักษรจีนที่ใช้ยังไม่เป็นแนวเดียวกัน มีทั้งอักษรจีนแบบตัวเต็ม(ตั้งเคิม) และอักษรจีนแบบตัวคัด(ตัวย่อ) ไม่มีแบบทดสอบมาตรฐาน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาจีนของนักเรียนแต่ละระดับ 3) ด้านงบประมาณ พบว่าโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนมีต้นทุนสูงกว่าโรงเรียนเอกชนประเภทอื่น เพราะต้องจ้างครูจากต่างประเทศมาสอนภาษาจีน ทำให้งบประมาณที่ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้รับผลกระทบไปด้วย

กลุ่มวิจัยและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของครูที่ผ่านการอบรมการสอนภาษาจีน ณ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูสอนภาษาจีน พบว่า นักเรียนสนใจในการฟัง พูด อ่าน เขียน ชอบการเลียนแบบและเลียนเสียงเจ้าของภาษา ครูมีความเป็นมิตร มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นที่ไว้วางใจของนักเรียน ผู้ปกครองให้ความสำคัญสนับสนุนกิจกรรมและสื่อการเรียนภาษาจีน ให้ความสนใจให้กำลังใจ ปัจจัยด้านบริบทในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ได้แก่ มีครูที่มีคุณภาพ แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและเน้นทักษะสัมพันธ์ ปัจจัยด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน ปัจจัยด้านผลผลิตในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ได้แก่ เห็นประโยชน์ของภาษาในการสื่อสารและนำไปใช้ใน ชีวิตจริง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนมีทักษะการสื่อสารภาษาจีน วิธีการสอนภาษาจีนที่เน้นทักษะการสื่อสาร คือ วิธีสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา วิธีสอนแบบฟัง-พูดและวิธีสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนไม่มีทักษะการสื่อสาร ได้แก่ ไม่กล้าแสดงออกและไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน การจัดการเรียนการสอนของครูที่ส่งผลให้นักเรียนไม่มีทักษะการสื่อสาร คือ ครูขาดความรู้ ความมั่นใจและทักษะในการสอน การบริหารจัดการของโรงเรียนที่ส่งผลให้นักเรียนไม่มีทักษะการสื่อสาร คือ ครูสอนภาษาจีนไม่เพียงพอ ขาดแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. แนวทางในการส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนในสถานศึกษา ได้แก่ การไปอบรมภาษาจีนในประเทศจีนทำให้รู้ขนบธรรมเนียม ทำให้ได้เทคนิคการสอนและ

มีประโยชน์กับนักเรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอน ในส่วนที่ควรได้รับการปรับปรุงในการส่งครูไปอบรม ที่ประเทศจีน คือ ระยะเวลาอบรมน้อย ระดับความรู้ของผู้เข้าอบรมแตกต่างกันมาก และผู้เข้ารับการอบรมหลายคนฟังภาษาจีนไม่เข้าใจและตามวิทยากรไม่ทัน

3. ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ได้แก่ ขาดแคลนครู ครูยังมีความรู้ภาษาจีนไม่เพียงพอ ชุมชนยังไม่เห็นความสำคัญของการเรียนภาษาจีน นักเรียนไม่ค่อยสนใจเรียนเท่าที่ควร นักเรียนไม่ขยันและไม่กล้าพูดภาษาจีน หาโรงเรียนที่จะศึกษาต่อภาษาจีนได้น้อย นักเรียนยังใช้ภาษาจีนได้ไม่ดีเท่าที่ควร ความรู้ความสามารถด้านการฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาจีนไม่เพียงพอต่อการทำงาน นักเรียน ส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสพูดภาษาจีนในชีวิตประจำวันเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นคนไทย อุปกรณ์และ สื่อภาษาจีนในประเทศไทยยังมีน้อยและราคาแพง การวัดประเมินผลยังไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

จูไรรัตน์ แสงบุญนำ (2549) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในประเทศไทย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน : ศึกษากรณีการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนที่สอนภาษาจีนในประเทศไทยไม่มีหลักสูตรกลางที่เป็นมาตรฐานและหลักสูตรแต่ละช่วงชั้นยังไม่มีความต่อเนื่อง เด็กที่ได้เรียนภาษาจีนระดับประถมจากสถานศึกษาเอกชนจะได้เปรียบเด็กที่เพิ่งเริ่มต้นเรียนในสถานศึกษาระดับมัธยมของรัฐ แต่รัฐบาลยังไม่ให้การสนับสนุนงบประมาณ สื่อ แก่สถานศึกษาเอกชนที่เปิดสอนภาษาจีนเท่าที่ควร ส่วนเรื่องหนังสือและสื่อการเรียนการสอนไม่เป็นแนวทางเดียวกัน จึงมีคุณภาพแตกต่างกัน และปัญหาการขาดแคลนครูที่มีคุณภาพ ถึงแม้จะมีการจัดอบรมครูไทยสอนภาษาจีนแต่เป็นระยะเวลาสั้น ครูจีนที่มาสอนในประเทศไทยมีจำนวนไม่เพียงพอ

2.5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

จากรายงานผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาภาษาจีนในประเทศสิงคโปร์ พบว่า ประเทศสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนอย่างมาก มีนโยบาย bilingualism กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการภาษาที่ 1 และภาษาแม่เป็นภาษาที่ 2 มีการณรงค์การพูดภาษาจีนกลาง ทำให้พ่อแม่อยากให้ลูกเรียนภาษาจีนด้วยเหตุผลทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสิงคโปร์จึงเป็นทั้งโอกาสและสิ่งท้าทายเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในครอบครัวและสภาพแวดล้อมในสังคม ดังนั้นเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาจีน กระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งคณะกรรมการทบทวนหลักสูตรการเรียนการสอนภาษาจีน ในปี พ.ศ. 2547 และได้มีการทดลองใช้หลักสูตรใหม่ในการสอนภาษาจีน เริ่มที่ระดับ P1 และ P2 ในโรงเรียนประถมศึกษา 25 แห่ง ในปี 2549 ก่อนจะมีการใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาทุกแห่งในปี

2550 ซึ่งหลักสูตรการสอนภาษาจีนปัจจุบันได้เน้นเรื่อง การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน แต่สภาพที่เกิดขึ้นคือนักเรียนเสียเวลาไปกับการเขียนมากที่สุด รวมทั้งการสะกดคำและการเขียนตามคำบอกเพื่อให้นักเรียนสามารถจำตัวอักษรที่เรียนได้มากที่สุด แต่การเขียนตามแบบที่กำหนดไว้ซ้ำ ๆ กันหลายครั้งกลับไม่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย และยังไม่ช่วยกระตุ้นนักเรียนให้เรียนแต่อย่างใด ดังนั้นหลักสูตรใหม่จึงเน้นการจำตัวอักษรให้มากขึ้นและลดการเขียนลงในระดับประถมศึกษาตอนต้นเพื่อให้มีการฝึกอ่านเบื้องต้นได้รวดเร็วขึ้น การพัฒนาความสามารถในการอ่านในช่วงแรก ๆ ช่วยให้นักเรียนอยากเรียนภาษาได้เร็วขึ้น โดยหลักการของหลักสูตรนี้ คือ ฟังและพูดให้มากขึ้น จำตัวอักษรให้ได้ตามมาด้วยการอ่านและการเขียน และสนุกสนานกับการเรียนรู้ภาษาจีน นอกจากนั้นมีการสนับสนุนให้ครูและนักเรียนปรับหรือตัดแปลงวิธีการเรียนรู้ตัวอักษรจีนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้และชื่นชอบตัวอักษรจีน ในระดับประถมศึกษาตอนต้นยังคงมีการฝึกเขียนตัวอักษร เป้าหมายคือเพื่อช่วยนักเรียนให้ชื่นชอบลักษณะและรูปแบบตัวอักษรจีน การคัดลอกน้อยลงเพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมเพื่อเรียนรู้มากขึ้นซึ่งนำไปสู่การจำตัวอักษรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านมากขึ้นและพัฒนาการพูดอย่างมั่นใจมากขึ้นด้วย นอกจากนี้มีการฝึกเขียนเรียงความภาษาจีนด้วย ซึ่งบุททวิชิ ของ Lee Kuan Yew คือ “recognize first, write later” (จำให้ได้ก่อน เขียนทีหลัง) ช่วยให้นักเรียนสร้างศัพท์และปรับการใช้ภาษาให้ใช้การได้ดีขึ้น นอกจากนั้นได้มีการฝึกอบรมครู ซึ่งส่วนใหญ่มาจากประเทศจีน มีการร่วมมือกับรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนในเรื่องการฝึกอบรมครู การจัดหาสื่อการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดหา Software ภาษาจีนเพื่อสอนในสิงคโปร์

ทางด้านหลักสูตรมาตรฐาน นักเรียนทุกคนต้องเรียน หลักสูตรแกนกลาง (Core Modules) ซึ่งประกอบด้วยหลักสูตรภาษาจีน 70-80% ตั้งแต่ระดับ P1-P6 นักเรียนที่เข้าโรงเรียนโดยมีความรู้ภาษาจีนน้อยมากหรือแทบไม่มีเลยจะต้องเรียนผ่านหลักสูตรแกนกลางเพื่อเชื่อมโยง (Bridging Core Modules) ในระดับประถมตอนต้นเพื่อจะได้เริ่มต้น ก่อนจะเข้าสู่การเรียนตามหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรมาตรฐานกำหนดให้มี Enrichment Modules สำหรับผู้ที่สนใจและสามารถรับประโยชน์จากการเรียนภาษาจีนเพิ่มเติมได้อีกระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตามนักเรียนจะต้องสอบผ่านหลักสูตรแกนกลางในระดับประถมศึกษาเท่านั้น

จะเห็นได้ว่าประเทศสิงคโปร์เป็นตัวอย่างหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนที่ประสบผลสำเร็จประเทศหนึ่ง เนื่องจากในสิงคโปร์มีชาวจีนอาศัยอยู่จำนวนมาก และรัฐบาลสิงคโปร์มีนโยบายสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนอย่างจริงจัง (www.moe.gov.sg/press/2005)

จากรายงานผลการศึกษาสภาพจัดการศึกษาภาษาจีนในมาเลเซีย พบว่า นักเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนเรื่องการสอนภาษาจีนเท่าที่ควร ในระดับประถมศึกษาใช้ 3 ภาษา คือภาษามลายู ซึ่งเป็นภาษาประจำชาติ ภาษาจีน และภาษาทมิฬเป็นสื่อการสอน ใน 3 ประเภท คือ โรงเรียนของรัฐที่สอนด้วยภาษาประจำชาติ โรงเรียนประจำท้องถิ่นที่สอนด้วยภาษาประจำชาติและภาษาทมิฬ และโรงเรียนประจำท้องถิ่นที่สอนด้วยภาษาประจำชาติและภาษาจีน ภาษาจีน เป็นวิชาเลือกสำหรับโรงเรียนประจำท้องถิ่น จากผลการศึกษา พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ที่มาจากโรงเรียนจีน มักจะทำข้อสอบมาตรฐานระดับชาติได้คะแนนดีกว่านักเรียนจากโรงเรียนอื่น ๆ ทำให้นักเรียนมิได้มีเชื้อสายจีนเข้าศึกษาในโรงเรียนจีนเพื่อคาดหวังว่าจะมีภูมิความรู้ที่ดีกว่า ส่วนในระดับมัธยมศึกษา มีหลักสูตร 5 ปี แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. โรงเรียนจีนที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ กล่าวคือยังคงเป็นโรงเรียนของเอกชนซึ่งรัฐจะบริหารเฉพาะบุคลากรทางการสอนเท่านั้น การศึกษาภาษาจีนในระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนประเภทนี้เป็นการศึกษาภาคบังคับ โดยต้องเรียนภาษาจีนอย่างน้อย 1 ใน 5 ถึง 1 ใน 7 ของเวลาเรียนทั้งหมดต่อ 1 สัปดาห์

2. โรงเรียนเอกชนเต็มรูปแบบ เป็นโรงเรียนสายวิชาชีพ ดำเนินกิจการโดยเก็บค่าเล่าเรียนและรับเงินบริจาคจากสาธารณชน นักเรียนที่จะจบการศึกษาจากโรงเรียนประเภทนี้ต้องสอบผ่านข้อสอบมาตรฐาน Unified Examination Certificate (UEC) ซึ่งดำเนินการโดยสมาคมโรงเรียนจีน มีสถาบันระดับอุดมศึกษาหลายแห่งในประเทศสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ไต้หวัน จีน ให้การรับรอง แต่รัฐบาลไม่รับรองผู้สอบผ่านข้อสอบมาตรฐาน UEC เพื่อเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ(www.en.wikipedia.org/wiki)

จากรายงานผลการศึกษาของ Vivien Stewart and Shuhan Wang (2005) เกี่ยวกับสภาพและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศสหรัฐอเมริกา สรุปได้ว่าปัจจุบันภาษาจีนได้กลายเป็นภาษาต่างประเทศที่ 2 ของอเมริกาและผู้สนใจเรียนภาษาจีนมีมากขึ้น แต่พบว่ามีอุปสรรคสำคัญคือ จำนวนโปรแกรมการเรียนมีไม่เพียงพอ และโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ไม่ตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้น ยังขาดแคลนครู รัฐบาลจึงมีการกำหนดแผนระยะสั้นโดยประสานกับสถาบันอุดมศึกษาให้คุณวุฒิแก่ครูสอนภาษาจีนที่มีความสามารถใช้เทคโนโลยี และหาวิธีส่งเสริมเยาวชนได้เรียนภาษาจีน เตรียมครูภาษาจีนที่มีคุณภาพ การเพิ่มจำนวนและคุณภาพโปรแกรมการเรียนการสอนภาษาจีน พัฒนาหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ ประเมินผล และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยโครงการสำคัญที่ได้มีการนำเสนอเพื่อให้การดำเนินงานมีศักยภาพยิ่งขึ้น ได้แก่ การจัดหลักสูตร Advanced Placement (AP) Course and Examination in Chinese

Language (Mandarin) and Culture เพื่อนำเสนอโรงเรียนมัธยมทั่วประเทศในปี 2006 การนำโปรแกรมออนไลน์ (CHENO) ที่จัดทำร่วมกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการของสาธารณรัฐประชาชนจีนกับสหรัฐอเมริกา สำหรับใช้สอนภาษาจีนในโรงเรียนนอกร่อง และการเสนอโครงการภาษาจีนในระดับมหาวิทยาลัย (NESP) ซึ่งเป็นการรวมโปรแกรมให้นักเรียนช่วยงานสำหรับโรงเรียนในระดับท้องถิ่น(www.internationaleled.org/Chinese)